

Türkmenistanyň Merkezi banky

Центральный банк Туркменистана
Central Bank of Turkmenistan

BANK HABARLARY

БАНКОВСКИЙ ВЕСТНИК
BANKING BULLETIN

2025-nji ýylyň 1-nji oktýabr ýagdaýyna

на 1 октября 2025 года
as of October 1, 2025

Mazmuny / Содержание / Content

■ **SELJERIS MAKALALARY** АНАЛИТИЧЕСКИЕ СТАТЬИ / ANALYTICAL ARTICLES

BANKLARYŇ BÄSDEŞLIGE UKYPLYLYGYNY ÝOKARLANDYRMAKDA
INNOWASIÝALARYŇ ORNY
————— 3 —————

DURNUKLY ÖSÜŞI ÜPJÜN ETMEKDE
MILLI MANADYŇ ORNY
————— 6 —————

DÖWREBAP HYZMATLAR - AMATLY MÜMKINÇILIKLER
————— 8 —————

YKDYSADY ÖSÜŞIŇ GUWANDYRYJY NETIJELERI
————— 10 —————

BANK ULGAMYNÝŇ DÖWREBAP HYZMATLARY
————— 12 —————

TÜRKMENISTANYŇ «HALKBANK» PAÝDARLAR TÄJIRÇILIK
BANKYNYŇ DÖWREBAP HYZMATLARY
————— 14 —————

LIKWIDLILIK BILEN GIRDEJILILIGIŇ ARASYNDAKY
DEŇAGRAMLYLYGY SAKLAMAGYŇ GURALLARY
————— 17 —————

MILLI MANAT -YKDYSADYÝETIŇ DAÝANJY
————— 22 —————

KÄMIL PUL-KARZ SYÝASATY - ÖSÜŞLERIŇ GÖZBAŞY
————— 25 —————

SANLY BANK ULGAMY KÄMILLEŞDIRILÝÄR
————— 27 —————

■ **SELJERIS MAGLUMATLARY** АНАЛИТИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ / ANALYTICAL MATERIALS

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNÝŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI
ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ ТУРКМЕНИСТАНА
DEVELOPMENT TRENDS OF THE BANKING SYSTEM OF TURKMENISTAN
————— 28 —————

TABLISALAR / ТАБЛИЦЫ / TABLES
————— 30 —————

BANKLARYŇ BÄSDEŞLIGE UKYPLYLYGYNÝ ÝOKARLANDYRMAKDA INNOWASIÝALARYŇ ORNY

Ykdysadyýeti dolandyrmagyň bazar nusgasy ähli pudaklaryň, aýratynam karz edarlaryň işini bäsdeşlik esasynda guramaklygy talap edýär. Çünki bazar gatnaşyklary öňi bilen karz edaralary tarapyndan müşderilere hödürlenilýän hyzmatlaryň we amallaryň diňe bir san taýdan köpelmegini talap etmän, eýsem olaryň hil taýdan täze derejä çykarylmagyny, başgaça aýdylanda bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmaklygy talap edýär. Bazar ykdysadyýeti öňi bilen ähli pudaklaryň, şol sanda bank ulgamynyň işini düşewüntli dolandyrmaklygy esasy wezipeleriň hatarynda kesgitleýär.

Bank ulgamynyň häzirki zaman ösüş tapgyry maliýe bazarlaryndaky bäsdeşligiň we çökgünlik hadysalarynyň ýitileşmegine sezewar bolýar. Bu karz edarlaryň işiniň netijeliliginiň esasy şertleriniň biri bolup täze, döwrebap tehnologiýalary işe girizmek boýunça syýasatnyň üstünlikli durmuşa geçirilmegi çykyş edýär. Bank bäsdeşligi – banklaryň bazardaky tutýan ornuny berkitmek ugrundaky yzygiderli bäsdeşligidir we oňa gatnaşýan taraplar örän köpdürlidir. Sebäbi bank hyzmatlaryny ýeňillik bilen çalşyp bolýar, şonuň üçin maliýe bazarynda diňe bir banklar däl-de, eýsem beýleki maliýe-karz guramalary hem bäsleşýärler. Mysal üçin, her bir erkin pul serişdesi bar bolan we olary amatly ýerleşdirmek isleýän adam, diňe bir banklaryň goýum hyzmatlaryndan peýdalanman, eýsem emlägi ynam esasynda dolandyrmak we gymmatly kagyzlary satyn almak ýaly girdeji getirýän beýleki bank hyzmatlaryny hem göz önünde tutýar. Mundan başga-da ol maýa goýum, bilelikdäki hojalyk işi, gozgalmaýan emläge goýum goýmaklygy hem göz önünde tutýar. Bu hyzmatlary amala aşyryň kârhanelar we guramalar banklaryň bäsdeşleri bolýarlar, şonuň üçin hem bank bäsdeşligine köpsanly taraplar gatnaşýarlar. Şeýlelikde, bank bäsdeşligi diňe bir bank hyzmatlarynyň bazaryny öz içine alman, eýsem maliýe bazaryna, harytlaryň we hyzmatlaryň bazarlaryna hem aralaşýar.

Innowasion bank infrastrukturasynyň emele getirilmeginiň usullarynyň kämilleşdirilmegi we bank innowasiýalaryny dolandyrmagyň häzirkizaman maliýe-karz gurallarynyň girizilmegi bankara bäsdeşligiň hem düýpgöter üýtgemegine getirýär.

Häzirki zaman maliýe bazarynyň çalt üýtgeýän şertlerinde karz edarlarynyň hödürleýän hyzmatlarynyň täze görnüşlerini işläp düzmek uly ähmiýete eýedir. Täze hyzmat – bu bazara aralaşýan we ozalky birmenzeş hyzmatlardan özüniň sarp edijilik häsiýetleri bilen tapawutlanýan hyzmatdyr. Karz edarasynyň tarapyndan hyzmatlaryň täze görnüşleri işlenilip düzülende, olaryň esasy ugurlary we bazar mümkinçilikleri göz önünde tutulýar.

Karz edaranyň täze hyzmatlary bazarda emele gelýän isleglere doly laýyk gelmelidir. Şunlukda esasy iki talap öňe sürülýär: täze islegleri çaklamak we olaryň emele gelmegini işjeňleşdirmek hem-de täze hyzmatlary bazara hödürlemek we möhletini gysgaltmak.

Täze çemeleşmeler işlenilip düzülende islegi çaklamaklyga esasy üns berilýär. Esasy üns «karz edarasynyň hyzmatlarynyň bazar täzeliklerini» döretmeklige gönükdirilýär. Bu hyzmatlar düýbünden täze islegleri ýokarlandyrmaklyga we karz edarasynyň hyzmatlaryny satyn alyjylaryň sanyny artdyrmaklyga gönükdirilýär.

Maliýe bazarynda bäsdeşligiň ýitileşýän şertlerinde hyzmatlaryň hili aýratyn ähmiýete eýe bolýar. Karz edarasynyň ýerine ýetirýän işiniň özboluşlylygyna baglylykda onuň hyzmatlarynyň hilini bahalandyrmakda çylşyrymlylyklar döreýär. Bu mesele adatyça şu indiki iki usul bilen çözülýär. Birinji usulda karz edarasynyň hyzmatlarynyň hiline karz edarasynyň

SELJERIŞ MAKALARY

we müşderi tarapyndan iki dürli garaýyş döreýär. Karz edarasynyň nukdaýnazaryndan hyzmatyň hili bahalandyrylanda amallaryň geçirilişiniň tizligi, ýalňyşlyklar we olary düzetmekligiň çykdajylary, zähmet öndüriligi, töwekgelçilikleriň derejesi we beýleki ölçegler göz önünde tutulýar. Ösüşiň häzirki tapgyrynda bu mesele karz edaralaryň işini sanlylaşdyrmagyň hasabyna üstünlikli çözülýär. Müşderileriň pikirine görä hyzmatlaryň hili bahalandyrylanda oňa sarp edilýän wagtyň tizligi, goýberilýän ýalňyşlyklar, işgärleriň mylakatlylygy, karz edarasynyň ýerleşýän ýerleriniň we iş wagtynyň amatlylygy, hyzmatlaryň bahalarynyň göz önünde tutulmagy esasy meseleler bolup durýarlar. Şol bir wagtda hem müşderileriň we karz edaralaryň birmeňzeş hyzmatyň hilini dürli-dürli kesgitlemekleri mümkin.

Ikinji usula laýyklykda hili bahalandyrmakda müşderileriň islegleri esasy orny eýeleýär. Bu ýerde hyzmatyň hili müşderiň talaplaryna doly laýyk gelýär we karz edarasynyň işine ýaramaz garaýyş ýüze çykmaýar. Bu öz gezeginde karz edarasynyň müşderileriň isleglerini, mümkinçiliklerini we olaryň karz edarasynyň hyzmatlaryna garaýyşlaryny anyk bilmekligi talap edýär.

Bank ulgamynyň işini bazar ykdysadyýetiniň talaplaryna laýyk getirmek öňi bilen bankyň aktiwleriniň we passiwleriniň düzümini kämilleşdirmek, döwletiň durmuş-ykdysady ösüşine oňaýly şertleri döretmek netijeli pul-karz syýasatyny geçirmek we milli puluň hümmetini durnukly derejede saklamak bilen jebis arabaglanyşykdyr.

Bank ulgamy ykdysadyýetiň kadaly hereketini üpjün edýän, onuň ösüşine, durnuklylygyna we ylmy-tehniki öňegidişligine şertleri döredýän milli ykdysadyýetiň aýrylmaz düzüm bölegidir. Karz edaralary müşderilere döwrebap bank hyzmatlaryny hödürlemek arkaly olaryň çykdajylaryny peseltmek, düşewüntliligini ýokarlandyrmak, hasaplaşyklarynyň geçirilişini tizleşdirmek, hususy maýasyny köpeltmek boýunça işleri ýerine ýetirmek arkaly olary özüne çekmegiň täze ýollaryny gözlemäge ymtylýarlar. Karz edaralarynyň arasyndaky bäsdeşligiň barha ýitileşmegi hem bank hyzmatlarynyň täze görnüşleriniň peýda bolmagynyň ýene-de bir sebäbi bolup çykyş edýär. Bank işiniň ähli çygyrlarynda innowasiýalaryň girizilmegi hem-de ýerine ýetirilýän amallaryň adaty dälligi karz edaralaryň döwrebap ösüşiniň ähmiýetli şertidir.

Häzirki wagtda ýurdumyzyň bank ulgamynyň berk hukuk binýady döredildi. Banklaryň hödürleýän öndebaryjy hyzmatlary özüniň ýokary hilliligi we tizligi bilen tapawutlanýar. Täjirçilik banklary halkara ülnülerine laýyk gelýän häzirkizaman tehnologiýalary we programma üpjünçiligi bilen doly enjamlaşdyryldy. Banklar tarapyndan hödürlenýän ýokary hilli hyzmatlar ilatyň arasynda uly islege eýe bolup, olar ähli ugurlar boýunça müşderilere ýokary hilli hyzmatlardan peýdalanmaga mümkinçilik döredýärler. Her bir raýatyň özüne hyzmat edýän täjirçilik bankynyň üsti bilen karz almaga, goýum hasabyny açmaga, şeýle hem, nagt däl tölegleriň dürli görnüşleri bilen hasaplaşyk geçirmäge mümkinçiligi bar. Ornaşdyrylýan innowasion tehnologiýalar we häzirkizaman programma üpjünçiligi bilen bir hatarda, her bir müşderiniň aýratynlyklaryny düýpli öwrenmeklik arkaly karz edaralaryň işini guramak-

lyk ilatyň bank önümlerine bolan isleglerini öz wagtynda ýokary hilli doly kanagatlandyrylmagyna mümkinçilik döredýär.

Banklaryň arasyndaky bäsdeşlik häzirkizaman bank hyzmatlarynyň hödürlenmegi bilen birlikde marketing işlerini geçirmek arkaly olara täze müşderileri çekmäge gönükdirilýär. Milli we halkara bazaryny düýpli öwrenmek, şeýle hem yzygiderli innowasiýalary ornaşdyrmak arkaly banklara häzirki döwür bilen aýakdaş gitmek bilen, öz işini halkara ülnülerine doly laýyk getirmäge giň ýol açýar. Şeýlelik bilen, banklaryň arasyndaky bäsdeşligiň netijesinde milli bank ulgamynyň geljekki ösüşiniň esasy meýli hökmünde sarp edijilere hödürlenýän maliýe önümleriň baha we san görkezijilerinden, hyzmat we hil görkezijilerine geçmeklik arkaly her bir müşderiniň islegini kanagatlandyrmaga bolan aýratyn çemeleşme, oňa hyzmat etmekligiň tizliginiň we hiliniň ýokarlanmagyny görkezmek bolar.

Aýlar HOJANEPESOWA,

Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş
institutynyň «Bank işi» kafedrasynyň uly mugallymy

Aýgül ÝEGENOWA,

Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş
institutynyň 4-nji ýyl talyby

SELJERIŞ MAKALARY

DURNUKLY ÖSÜŞI ÜPJÜN ETMEKDE MILLI MANADYŇ ORNY

Şu ýylyň 1-nji noýabrynda milli pulumyz – manadyň dolanyşyga girizilenine 32 ýyl dolýar. Milli manat ýurdumyzyň Garaşsyzlygynyň kepillendiriji nyşany bolmak bilen, onuň dolanşyga girizilmegi döwletimizde ýeke-täk pul-karz syýasatyny özbaşdak guramaga, bazar gatnaşyklary şertlerinde bank ulgamynyň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmaga we milli ykdysadyýetimiziň durnukly ösüşini üpjün etmäge zerur bolan ähli şertleri dörettdi.

Gahryman Arkadagymyz tarapyndan oýlanyşykly başlangyçlar bilen başy başlanyp, Hormatly Prezidentimiziň parasatly ýolbaşçylygynda «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022-2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasynda», «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022-2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasynda» we ýurdumyzyň beýleki Maksatnamalarynda hem-de Konsepsiýalarynda 2025-nji ýyl üçin göz önünde tutulan wezipeleri tapgyrlaýyn esasda üstünlikli durmuşa geçirilýär.

Milli Maksatnamalarda ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan dünýäniň ykdysady taýdan ösen ýurtlarynyň iş tejribesinden, şeýle hem ilatyň ösýän isleglerinden ugur alnyp, milli manadymyzdan netijeli peýdalanmak arkaly bank hyzmatlarynyň täze görnüşlerini yzygiderli artdyrmak we olaryň hilini gowlandyrmak boýunça giň gerimli işler durmuşa geçirilýär. Bank ulgamynyň işi döwrebaplaşdyrlyp, döwletimiz tarapyndan uly göwrümlü maýa goýum taslamalary maliýeleşdirilýär, kiçi we orta telekeçiligi döwlet tarapyndan we bank karzlarynyň hasabyna goldamak arkaly ösdürilýär, häzirkizaman innowasion tehnologiýalary karz edaralaryna ornaşdyrlyp, bank hyzmatlarynyň gerimini sanly ulgam arkaly günsaýyn giňeldilýär, ýurdumyzyň ilatyna köp ugurly we ýokary hilli bank hyzmatlarynyň häzirkizaman görnüşlerini hödürlenilýär.

Bilşimiz ýaly, karz edaralarynyň in köp girdejili we şol bir wagtyň özünde hem in bir ýokary töwekgelçilikli amallarynyň biri karzlaşdyrmak işi bolup durýar. Ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan berilýän karzlaryň hasabyna importyň ornuny tutýan, eksporta ukyply önüm öndürijileri goldanylyp, işjeňligiň dürli ugurlary boýunça täze önümçilik pudaklaryny döretmäge, daşky gurşawyň milli we sebit derejesinde ekologiýa howpsuzlygyny üpjün edip, ýaşyl ykdysadyýeti goldaýan taslamalary maliýeleşdirmäge aýratyn ähmiýet berilýär.

Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik banky tarapyndan Milli Maksatnamalar boýunça 2025-nji ýyl üçin kesgitlenen wezipeleri üstünlikli durmuşa geçirmek maksady bilen, eksport edilýän we importyň ornuny tutýan önüm öndürijileri, maldarçylyk, guşçulyk we oba hojalygy bilen meşgullanýan döwlet eýeçiligine dahylsyz edara-kärhanalaryň we hususy telekeçileriň maýa goýum taslamalaryny karzlaryň hasabyna maliýeleşdirmek, olara esasy serişdeleri we emläkleri satyn almak üçin ýeňillikli karzlary bermek boýunça işleri has-da işjeňleşdirildi.

Şunuň bilen baglylykda 2025-nji ýylyň 1-nji oktýabr ýagdaýyna bankyň karz goýumlarynyň galyndysy jemi 5 400,8 mln. manatdan ybarat bolup, ol geçen ýylyň degişli döwri bilen deňeşdirilende 70,6 göterim artdy.

Bank tarapyndan aýratyn-da, şu ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynyň dowamynda karz amallaryny has-da işjeňleşdirilip, netijede degişli döwrüň dowamynda jemi 2 832,6 mln. manat möçberde karzlar berildi. Berlen karzlaryň düzüminde 2 324,2 mln manady (ýa-da 82 göterimi) önümçilik maksatlaryna berlen karzlara degişlidigi aýratyn bellemäge mynasypdyr.

Bank tarapyndan Milli Maksatnamalarda 2025-nji ýyl üçin göz önünde tutulan çärelerde ýurdumyzda nagt däl hasaplaşyklary ösdürmek barada berlen tabşyryklary berjaý etmek maksady bilen, hasabat döwründe bankara elektron töleg ulgamyny kämilleşdirmek, sanly ulgamda ýerine ýetirilýän bank hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrmak we olaryň gerimini giňeltmek hem-de galtaşyksyz tehnologiýalary ornaşdyrmak boýunça degişli işler geçirilip, şu wezipeleriň çäklerinde bankyň «Senagat töleg» ykjam programmasynyň funksional mümkinçiliklerinde «Şahsy otagy» döretmek we «onlaýn-kanulhana» ulgamy boýunça banka ýüz tutmak, karz serişdeleri almak, gaýtarmak hem-de «Internet-bank» we «Mobil-bank» hyzmatlary arkaly bank amallary menzillara ýerine ýetirmek mümkinçiliklerini has-da kämilleşdirildi we bu ugurlardan oňyn netijeleri gazanyldy. Şeýle hem, degişli hasabat aýlarynyň dowamynda bankyň milli manatdaky kartly töleg ulgamynda geçirilen amallaryň jemi 2 022,8 mln. manatdan ybarat bolup, olaryň 1 155,3 mln. manadyny (ýa-da 57,1 göterimi) nagt däl hasaplaşyklarynda amala aşyryldy, bu boýunça kesgitlenen meýilnamany 144 göterimden gowrak ýerine ýetirildi.

2025-nji ýylyň 9 aýynyň dowamynda bankyň goýum syýasatyny kämilleşdirmek boýunça degişli işler geçirilip, bu ugurda hem oňyn netijeler gazanyldy. Şeýlelikde, 2025-nji ýylyň 1-nji oktýabr ýagdaýyna ilatyň bank goýumlarynyň jemi 305,0 mln. manatdan (şol sanda 235,0 mln. manady talap edilýänçä goýumlardan we 70,0 mln. manady möhletli goýumlardan) ybarat bolup, ol geçen ýylyň degişli hasabat döwri bilen deňeşdirilende 9,3 göterim artdy.

Bankyň goýum amallary mundan beýläk hem işjeňleşdirlip, ýurdumyzda geçiriljek şanly seneler mynasybetli goýumlaryň täze görnüşlerini müşderilere hödürlemek boýunça degişli işler mundan beýläk-de dowamly alnyp barlar.

Annadurdy MELÄÝEW,
Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik bankynyň
Maliýe müdirliginiň Ykdysady görkezijileri
seljeriş we metodologiýa bölüminiň baş hünärmeni

SELJERIŞ MAKALARY

DÖWREBAP HYZMATLAR - AMATLY MÜMKINÇILIKLER

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe milli ykdysadyýetimiziň ileri tutulýan ugurlarynyň biri bolan bank ulgamy yzygiderli kämilleşdirilýär. Ýurdumyzyň milli bank ulgamynda amala aşyrylýan işleriň netijesinde karz edaralarynyň kanunçylyk-hukuk binýady kämilleşdirilýär. Karz edaralarynyň işini netijeli guramakda bank amallarynyň kämilleşdirilmegi, maliýe hasabatynyň halkara standartlaryna geçilmegi, täze innowasiýaly tehnologiýalarynyň we programma üpjünçilikleriniň ornaşdyrylmagy bu ugurlarda resminamalaryň taýýarlanylmagyny, işgärleriň hünär derejesiniň yzygiderli ýokarlandyrylmagyny, ýurduň bank ulgamyny ösdürmekde dünýäniň ösen banklarynyň iş tejribesiniň öwrenilmegini we olary milli ýörelgeler bilen utgaşdyryp amala aşyrylmagy döwrüň möhüm talaby hökmünde belleniýär. «Türkmenistanyň bank ulgamyny ösdürmegiň 2011-2030-njy ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynda» töleg ulgamyny ösdürmek, onuň netijeliligini, ygtybarlylygyny we howpsuzlygyny üpjün etmek ýaly esasy wezipeler kesgitlenendir.

Öňdebaryjy usullar, iň täze tehnologiýalar arkaly nagt däl tölegleriň amala aşyrylmagyna, döwrüň talaplaryna laýyk gelýän we dünýä tejribesinde işjeň ulanylýan bank kartlaryny, dürli ykjam goşundylary ulanmak bilen ýerine ýetirilýän amallaryň gerimini giňeltmäge, elektron töleg ulgamyny yzygiderli döwrebaplaşdyrmaga, onuň goraglylygyny üpjün etmäge uly ähmiýet berilýär. Şonuň bilen birlikde, bank hyzmatlarynyň täze görnüşlerini ornaşdyrmak, hödürlenilýän hyzmatlaryň hilini düýpli ýokarlandyrmak babatda degişli işler durmuşa geçirilýär. Alnyp barylýan işleriň çäklerinde bankymyz tarapyndan menzilara bank hyzmatlaryny hem ýola goýup, fiziki we ýuridik şahslara ýurduň içindäki tölegleriň elektron usulda geçirilip berilmegi karz edarasyna barmazdan müşderiler öz hasaplarynyň galyndylaryny hem-de hasaplarynyň hereketleriniň göçürmelerini alyp bilýärler.

Sanly ulgama geçmekligiň çäklerinde häzirki wagtda bank hyzmatlarynyň hili boýunça «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda» ýaly bank önümleri bank işjeňliginiň esasy görkezijileriniň biri bolup durýar. Şu günki gün şular ýaly sanly bank hyzmatlary müşderileriň ünsüni özüne çekýär we bu hyzmatyň giň mümkinçiliklerinden peýdalanýan müşderileriň sany günsaýyn artýar. «Internet-bank» we «Mobil-bank» hyzmatlarynyň aýratynlygy müşderileriň özlerine degişli bolan bank amallaryny günün islendik wagtynda we islendik ýerinde ýerine ýetirip bilmeginde jemlenýär. Şu ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda bank tarapyndan ornaşdyrlan «Internet-bank» we «Mobil-bank» ulgamlarynyň üsti bilen geçirilen tölegleriň möçberi degişlilikde 2 936,81 müň manat we 11 198,37 müň manat, «Elektron söwda» ulgamy arkaly 1 318,05 müň manat möçberinde nagt däl hasaplaşyklar geçirilendigini bellemek bolýar.

Hormatly Prezidentimiziň Kararyna laýyklykda ýaş maşgalalaryň ýaşayş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak maksady bilen durmuş guran ýaş maşgalalara zerur bolan öý goşlaryny we hojalyk harytlaryny satyn almak üçin 3 ýyl möhletli ýyllyk 1 göterim bilen 20 müň manat möçberinde nagt we nagt däl görnüşinde ýeňillikli karzlar berilýär.

Ýurdumyzda alnyp barylýan syýasatyň çygrynda ýaşlary goldamak, olaryň döredijilik başlangyçlaryny höweslendirmek, hünärlerini kämilleşdirmek babatda amatly mümkinçilikleri döretmek maksady bilen, bankymyz tarapyndan talyp karzlarynyň berilmegi hem dowam edilýär. «Talyplaryň» ýokary we ýörite orta hünär okuw mekdeplerinde bilim alýan talyplara okuw töleglerini tölemek üçin ýyllyk 5 göterim bilen nagt däl görnüşinde berilýän karzdyr.

Bank tarapyndan hem kiçi göwrümlü karzlaşdyrma ulgamyny ösdürmek, bank hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek, şeýle hem şahsy hojalygyny ýöredýän raýatlara goldaw bermek maksady bilen kiçi göwrümlü karz hyzmaty hem işjeň hereket edýär. Kiçi göwrümlü karzlar mellek ýeri, kömekçi hojalygy ýa-da bellenen tertipde bölünip berlen ýer bölegi bar bolan raýatlara 30 mün manada çenli ýyllyk 10 göterimli, 6 aý ýeňillikli döwür bilen, 3 ýyla çenli möhlete berilýär. Karzyň üpjünçiligi hökmünde tölege ukuply üçünji tarapyň zamunlygy ýa-da girew emlägi kabul edilýär.

Mundan başga-da bankymyz tarapyndan şu ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda 14,8 mün müşderä 499 825,60 mün manat sarp ediş maksatly karzlar, durmuş guran 0,8 münden gowrak ýaş maşgalalara 16 128,80 mün manat, ýurdumyzyň ýokary we ýörite orta hünär okuw mekdeplerinde bilim alýan talyplara 855,40 mün manat möçberinde karz serişdeleri resmileşdirildi.

Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik bankynyň bank kartyny saklaýjy müşderilerine Şu ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda söwda we hyzmat ediş nokatlarynda nagt däl görnüşinde geçirilen hasaplaşyklar üçin 8 410,91 mün manat möçberinde «Cash back» pul sylagy yzyna gaýtarylandygyny hem bellemek gerek.

Daşary ýurtlaryň ýokary okuw mekdeplerinde okaýan talyplaryň okuw we gündelik çykdajylary üçin «VISA» we «MasterCard» bank kart hasaplaryna manat serişdelerini onlaýn görnüşde özbaşdak goýmaga we erkin daşary ýurt puluna öwürmäge mümkinçiligi döredýän «Onlaýn halkara töleg» hyzmatyndan peýdalanmak üçin bank tarapyndan amatly şertler döredildi. Tölegi onlaýn görnüşinde amala aşyrmak üçin raýatlarymyz bir gezeklik banka gelip, tölege degişli resminamalary getirenden soň, bank işgäri tarapyndan internet arkaly ähli sazlamalary ýerine ýetirilýär.

Bulardan başga-da sanly ulgamda ýerine ýetirilýän hyzmatlaryň gerimini giňeltmek, müşderilere amatly mümkinçilikleri döretmek maksady bilen, bank tarapyndan «Onlaýn kabulhana» hyzmaty işe girizildi. Hyzmata laýyklykda raýatlarymyz banka barmazdan sanly ulgam arkaly günün islendik wagtynda bankyň resmi www.tnbk.tm internet sahypasynyň «Onlaýn hyzmatlar» bölümünde ýerleşdirilen «Onlaýn kabulhana» bölümçesiniň üsti bilen bank tarapyndan berilýän güwanamalary, bank kartlaryny sargyt etmek we gaýtadan çap etmek, şeýle hem karz almak üçin onlaýn görnüşde ýüzlenip bilýär. Geçirilýän bu işleriň ählisi bankyň müşderiler bilen aragatnaşyk usullarynyň döwrebaplaşmagyna, sarp edilýän wagty we harajatlary tygşytlamaga, amallary öz wagtynda geçirmäge, ýurtda durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmäge, raýatlarymyzyň ýaşayyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmaga gönükdirilendir.

Hormatly Prezidentimiziň ýurdumyzda sanly bank ulgamyny ösdürmek boýunça amala aşyran giň gerimli işleri milli töleg ulgamynyň mümkinçiliklerini giňeltmäge, bank hyzmatlarynyň sanly görnüşlerini artdyrmaga, banklaryň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmaga, netijede ýurdumyzda sanly ykdysadyýetiň ösmegine ýardam eder. Ýurdumyzyň ykdysadyýetini, maliýe bank ulgamyny ösdürmekde taýsyz tagallalary edýän Gahryman Arkadagymyzyň hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, alyp barýan il-ýurt bähbitli umumadamzat ähmiýetli işleri elmydama rowaç alsyn!

SELJERIŞ MAKALARY

YKDYSADY ÖSÜŞIŇ GUWANDYRYJY NETIJELERI

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe ýurdumyzyň ykdysady ösüşiniň, durmuş-ykdysady görkezijileriniň gözbaşynda hormatly Prezidentimiz tarapyndan alnyp barylýan döwlet kadalaşdyrylyşynyň we dolandyrylyşynyň üstünlikli ýörelgeleri durýar. Milli ykdysadyýetimiziň pudaklaryna dünýäniň öndebaryjy döwletleriniň iş tejribesini, täze usullaryny ornaşdyrmakda kiçi we orta telekeçiligiň wekilleriniň maýa goýum taslamalaryny maliýeleşdirmek boýunça netijeli işler alnyp barylýar.

«Türkmenistany 2025-nji ýylda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň we Maýa goýum maksatnamasyna» laýyklykda milli ykdysadyýetimizi pugtalandyrmak we bäsdeşlige ukyplylygyny artdyrmak, ähli pudaklaryň, hyzmatlar ulgamynyň depginli ösüşini üpjün etmek, maýa goýumlaryň netijeliligini, eksport mümkinçiliklerini giňeltmek, kiçi hem orta telekeçiligiň işini ilerletmek, raýatlarmyzyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da ýokarlandyrmak boýunça işler üstünlikli durmuşa geçirilýär.

Hormatly Prezidentimiz şu ýylyň sentýabr aýynda geçirilen Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň mejlisindäki çykyşynda: «Bank hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrmak, milli manadyň hümmetini saklamak boýunça geçirilen özgertmeler durnukly pul dolanşygyny hem-de ykdysady ösüşi üpjün etdi. Geljekde-de ýurdumyzyň abraýly halkara guramalaryň ykdysady görkezijiler boýunça dünýäniň ösýän döwletleriniň sanawynda mynasyp orun almagy üçin ähli tagallalary eders. Bu durmuş-ykdysady strategiýamyznyň baş maksady bolup durýar» diýip, belledi. Bank işiniň düýp manysy ilata we guramalara dürli maliýe hyzmatlaryny bermekden ybarat bolup, ol yzygiderli ösüşi talap edýär. Täze bank önümlerini işläp taýýarlamak bank işiniň ösüşiniň in möhüm ugurlaryndan biridir, çünki banklaryň täze önümleri müşderileri artdyrmaga, netijede girdejisini artdyrmaga mümkinçilik berýär. Mundan başga-da, bank hyzmatlarynyň bazarynda emele gelýän ösen bäsdeşlik ýagdaýy hem täze bank önümleriniň işlenip taýýarlanylmagyna itergi berýär.

Ykdysady ösüş köp derejede maýa goýumlarynyň işjeň çekilmegine baglydyr, häzirki zaman şertlerinde bank ulgamy bu mümkinçilige eýedir. Häzirki wagtda ýurdumyzyň ykdysady syýasatynda bank ulgamynyň ösmegine möhüm ähmiýet berilýär. Çünki bank ulgamy ykdysady toplumyň dürli pudaklarynyň arasynda serişdeleriň pul görnüşinde çäýe we netijeli paýlanmagyny üpjün etmek üçin döredilendir. Umumy ykdysady giňişlikde maýa goýum işjeňliginiň netijeliligi bank ulgamynyň pul serişdelerini amatly ulanylmagyny üpjün etmäge ukyply pudaklara gönükdirmek başarnygyna gönüden-göni baglydyr.

Maýa goýum ykdysady ösüşiniň we halkyň ýaşaýyş-durmuş derejesini ýokarlandyrmagyň esasy şerti bolup çykyş edýär. Ýurdumyzyň ähli ulgamlary boýunça jemi içerki önümiň ösüş depgininiň durnukly saklanylýandygyny we girdejililik derejesiniň barha artýandygyny bellemek gerek. «Fitch Ratings» halkara reýting agentliginiň Türkmenistana beren bahasynyň ýokarydygy hem bu ugurdaky işleriň netijeliligini doly tassyklaýar. Bu öz gezeginde daşary ýurtlardan çekilýän maýa goýumlaryň möçberleriniň artdyrylmagyna, karz beriş şertleriniň ýönekeýleşdirilmegine hem-de ýurdumyzyň daşary ykdysady işiniň mundan beýläk-de ösdürilmegine ýardam berer.

Häzirki wagtda Gahryman Arkadagymyzyň başlangyçlary bilen, hormatly Prezidentimiziň ýolbaşçylygynda ýurduň bank ulgamy maliýe pudagynyň ösen bölekleriniň biri bolup, ýurduň ykdysady ösüşinde öndebaryjy orny eýeleýär. Maýa goýum taslamalary üçin degişli bank ulgamy hereket edip, ýurduň ykdysady ösüşini üpjün edip biljek ileri tutulýan milli maksatnamalara we innowasion taslamalaryna karz bermek wezipelerini durmuşa geçirýärler. Eýeçiligiň görnüşine

garamazdan, önümçiligi ösdürmek, döwrebaplaşdyrmak we täze iş ýerlerini döretmek taslamalaryny durmuşa geçirýän kärhanalara we hususy telekeçilere ýeňillikli karzlar berilýär. Banklar ýurtda amala aşyrylýan iri durmuş-ykdysady maksatnamalary maliýeleşdirmäge işjeň gatnaşýarlar.

Häzirki wagtda karz edaralary tarapyndan oba hojalyk önümlerini öndürijilerini maliýe taýdan goldamak, oba hojalygyna innowasiýalary, döwrebap tilsimatlary we öndebaryjy usullary ornaşdyrmak, daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornuny tutýan önümleri öndürmek, ýerli önümleriň daşary ýurtlara eksportynyň möçberini artdyrmak maksady bilen, oba hojalyk önümlerini öndürijileriniň hem-de kiçi we orta telekeçileriniň önümçilik maksatly maýa goýum taslamalaryny Türkmenistanyň Prezidentiniň kararlary esasynda merkezleşdirilen serişdeleriň hasabyna ýeňillikli şertlerde hem-de bankyň öz we çekilen serişdeleriniň hasabyna karzlaşdyrmak işleri dowamly alnyp barylýar.

Maldarçylygy we guşçulygy ösdürmek, oba hojalyk önümlerini öndürmek, gaýtadan işlemek we hyzmatlary ýerine ýetirmek bilen bagly maýa goýum taslamalaryny maliýeleşdirmek, şeýle hem esasy serişdeleri we emläkleri satyn almak üçin pes göterim bilen, uzak möhletleýin karzlar berilýär. Bulardan başga-da raýatlara melleginde (kömekçi hojalygynda bölünip berlen ýer böleginde) ekerançylyk we maldarçylygy ösdürmek, oba hojalyk önümlerini öndürmek, esasy we dolanşyk serişdelerini edinmek, iri önümçilikler üçin zerur bolan ýerli çig mallary öndürmek maksady bilen, kiçi karzlaryň berilmegi hem dowamly alnyp barylýar.

Maýa goýum taslamalary üçin karzlaşdyrmaga senagat önümleriniň önümçiligini ösdürmek, bar bolan önümçilikleri gurnamak, giňeltmek, durkuny täzelemek we tehniki taýdan gaýtadan enjamlaşdyrmak, şol sanda kiçi önümçilikler üçin enjamlary, kiçi göwrümlü tehnikalary, çig mallary satyn almak, gurluşygy ösdürmek, gurluşyk materiallar senagatyny ösdürmek, aragatnaşygy we maglumatlar tehnologiýasyny ösdürmek, ilata durmuş taýdan hyzmat etmegi, saglygy goraýyş we syýahatçylyk hyzmatlaryny ösdürmek, oba hojalyk önümçiligini ösdürmek we giňeltmek, gaýtadan işläp taýýarlanylýan önümleriň göwrümini artdyrmak degişlidir.

Ýurtda depginli ösýän ýerli önümçilikleriň goldanylmagy diňe bir iş bilen üpjünçiligiň ýokarlanmagyny üpjün etmän, eýsem ykdysady ösüşiň durnuklylygyny we innowasiýa häsiýetini üpjün etmäge, ylmyň-tehnikanyň gazananlaryny önümçilige has çalt ornaşdyrmaga, zähmet, maliýe, maddy serişdeleriň netijeli peýdalanylmagyna ýardam edýär.

Bank işini kämilleşdirmekde, hususan-da karzlaşdyrmagy ösdürmekde möhüm ugurlary kesgitlemek wezipeleri esasy orunda durýar. Milli ykdysadyýeti ösdürmekde, özgertmekde bolup geçen üýtgeşmeler bank hyzmatlaryny guramaga täzeçil çemeleşmegi şertlendirdi. Türkmenistanda taryhy taýdan gysga wagtyň içinde deňagramly döwlet syýasaty netijesinde milli bank ulgamy döredildi. Onuň işleýşine girizilen esasy ýörelgeler, durmuş ugruna gönükdirilen bazar ykdysadyýetiniň derwaýys talaplaryna laýyk gelýär.

Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň mejlisinde kabul edilen çözgütler ýurt Garaşsyzlygymyzy has-da berkitmekde, ilatyň abadançylygyny ýokarlandyrmakda, maksatnamalary durmuşa geçirmekde möhüm ähmiýete eýedir. Halkymyzyň bagtyýar durmuşda ýaşamagy ugrunda beýik işleri durmuşa geçirýän Gahryman Arkadagymyzyň hem-de hormatly Prezidentimiziň janlary sag, ömürleri uzak bolsun! Alyp barýan il-ýurt bähbitli, durmuş ähmiýetli işleri hemişe rowaçlyklara beslensin!

Allanazar AŞYROW,
Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik
bankynyň Ahal şahamçasynyň Buhgalter
hasaby we hasabatlar bölüminiň baş hünärmeni

SELJERIŞ MAKALARY

BANK ULGAMYNÝŇ DÖWREBAP HYZMATLARY

Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň taýsyz tagallalary bilen Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistan diýarymyz günsaýyn ösýär, özgerýär. Ýurdumyzyň beýleki pudaklary bilen bir hatarda bank ulgamy hem yzygiderli kämilleşdirilýär, ulgama dünýäniň öňdebaryjy döwletleriniň iş tejribesini we täzeçil usullaryny ornaşdyrmak, milli töleg ulgamynyň mümkinçiliklerini artdyrmak, banklaryň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmak işleri üstünlikli durmuşa geçirilýär. Dünýä tejribesiniň gazananlaryny nazara almak bilen, sanly ulgamda hödürlenilýän bank amallarynyň sany yzygiderli artdyrylýar, hili has-da ýokarlandyrylýar.

Hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen milli ykdysadyýetimiziň ähli ulgamlaryny sanlylaşdyrmak, hyzmatlary döwrebap talaplara laýyklykda ýola goýmak möhüm wezipeleriň biri hasaplanýar. Şoňa görä-de döwletimizde bank ulgamynyň kanunçylyk-hukuk binýady hem yzygiderli kämilleşdirilýär. Raýatlarymyza täze bank hyzmatlary elýeterli edilip, ylmyň soňky gazanan innowasion tehnologiýalaryny peýdalanmak arkaly hyzmatlaryň täze görnüşleri döredildi. Netijede karz bazarynyň gerimi giňeldildi. Bu bolsa nagt däl hasaplaşyklaryň möçberiniň yzygiderli artdyrylmagyna giň mümkinçilikleri döredýär.

Ýurdumyzyň karz edaralary fiziki we ýuridik şahslara, şol sanda hususy telekeçilere dürli görnüşli bank hyzmatlaryny hödürleýärler. Olara mysal hökmünde ilata hasaplaşyk, goýum hasaplarynyň açylmagyny, hasaplar boýunça pul geçirimleriniň amala aşyrylmagyny, pul serişdeleriniň saklanylmagyny, pul serişdeleri boýunça müşderilere we ynanylan wekiline deňişli tassyknamalaryň berilmegini, töleg tabşyryklary, çekler, inkasso, akkreditiw, bank kartlary arkaly geçirilýän nagt däl hasaplaşyklary, müşderilere töleg terminallaryň gurnalmagyny, pulunda serişdeleriň talap edilýänçä we möhletli goýumlara kabul edilmegini, halkara töleg ulgamlarynyň üsti bilen daşary ýurtlara nagt däl görnüşinde tölegleriň geçirilmegini we kabul edilmegini, «Altyn asyr» bank karty arkaly ýerine ýetirilýän amallar ýalt hyzmatlary görkezme bolar.

Milli bank ulgamyndaky durmuşa geçirilýän iri möçberli çäreleriň çäklerinde töleg ulgamynda nagt däl hasaplaşyklaryň gerimini giňeltmek boýunça yzygiderli işler alnyp barylýar. Häzirki wagtda nagt däl hasaplaşyk ulgamynda innowasion tehnologiýalary ornaşdyrmak, töleg terminallarynyň sanyny artdyrmak esasynda milli ykdysadyýetimizde pul serişdeleriniň dolanyşygyny çaltlandyrmak ugrunda netijeli işler durmuşa geçirilýär, nagt däl hasaplaşyklar giňden ýaýbaňlandyrylýar.

Ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan raýatlarymyza döwrebap, kämil derejede hyzmat etmek, geçirilýän hasaplaşyklary tizleşdirmek, nagt pul dolanyşygynyň mukdaryny ep-esli azaltmak maksady bilen dürli görnüşli bank kartlaryny çykarmak we oňa hyzmat etmek, ýurdumyzyň söwda we hyzmat ediş nokatlarynda töleg terminallaryny ornaşdyrmak işleri yzygiderli kämilleşdirilýär. Sanly ulgamda «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda», «Galtaşyksyz töleg», «Halkbank terminal» ulgamlary arkaly ýerine ýetirilýän amallaryň sany artdyrylýar, hili has-da ýokarlandyrylýar. Bu hyzmatlardan işiň peýdalanylmagy öz gezeginde bankyň müşderileriniň pul serişdelerini, şeýle hem gymmatly wagtlaryny tygşytlamaga ýardam berýär.

Hormatly Prezidentimiziň Kararyna laýyklykda ýaş maşgalalaryň ýaşajyş-durmuş şertlerini has-da gowlandyrmak maksady bilen durmuş guran ýaş maşgalalara zerur bolan öý goşlaryny we hojalyk harytlaryny satyn almak üçin 3 ýyl möhletli ýyllyk 1 göterim bilen 20 000 manat möçberinde ýeňillikli karzlar berilýär.

Ýurdumyzda ýaşlary goldamak, olaryň döredijilik başlangyçlaryny höweslendirmek, hünärlerini kämilleşdirmek babatda amatly mümkinçilikleri döretmek maksady bilen «Talyp karzy» bank karzlary berilýär. «Talyp karzy» ýokary we ýörite orta hünär okuw mekdeplerinde bilim alýan talyplara okuw töleglerini tölemek üçin nagt däl görnüşinde karzlar berilýär. Karz edaralary tarapyndan hem kiçi göwrümlü karzlaşdyrma ulgamyny ösdürmek, bank hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek, şeýle hem şahsy hojalygyny ýöredýän raýatlara goldaw bermek maksady bilen kiçi göwrümlü karz hyzmaty hem işjeň hereket edýär. Kiçi göwrümlü karzlar mellek ýeri, kömekçi hojalygy ýa-da bellenen tertipde bölünip berlen ýer bölegi bar bolan raýatlara 30 müň manada çenli ýyllyk 10 göterimli, 6 aý ýeňillikli döwür bilen, 3 ýyla çenli möhlete berilýär.

Amatly şertlerde dürli görnüşli bank karzlarynyň berilmegi ilatyň ýaşayyş-durmuş şertleriniň has-da ýokarlandyrylmagyny, ýurduň ykdysadyýetinde hojalygy dolandyrmagyň öndebaryjy usullarynyň işjeň ornaşdyrylmagyny, netijeli, döwrebap tehnologiýalaryň özleşdirilmegini, täze iş yerleriniň döredilmegini, ýokary hilli azyk we azyk däl önümleriniň möçberleriniň ýokarlanmagyny üpjün edýär. Geçirilýän işleriň ählisi ilatyň ýaşayyş-durmuş şertlerini has-da ýokarlandyrmaklyga gönükdirilendir.

Arslan BAÝRAMMÄMMEDOW,
Türkmenistanyň Merkezi bankynyň
Balkan welaýat şahamçasynyň
Maglumat tilsimatlar bölüminiň başhünärmeni

SELJERIŞ MAKALALARY

TÜRKMENISTANYŇ «HALKBANK» PAÝDARLAR TÄJIRÇILIK BANKYNYŇ DÖWREBAP HYZMATLARY

Hormatly Prezidentimiziň alyp baryan öňdengörüjilikli syýasaty netijesinde ýurdumyzda uly möçberli işler durmuşa geçirilýär. Döwletimizi mundan beýläk-de ösdürmek we özgertmek boýunça beýik maksatlary durmuşa geçirmekde halk hojalygynyň ähli ugurlaryna ylmyň halkara derejesindäki gazananlaryny we innowasion tehnologiýalary ornaşdyrmaga aýratyn ähmiýet berilýär.

«Türkmenistanyň bank ulgamyny ösdürmegiň 2011 — 2030-njy ýyllar üçin Döwlet maksatnamasyna», «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: «Türkmenistany 2022 — 2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasyna», «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022 — 2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasyna» laýyklykda bank ulgamyny ösdürmek, bu babatdaky hyzmatlary kämilleşdirmek ugrunda degişli işler durmuşa geçirilýär. Raýatlarymyzyň ýaşayş-durmuş şertlerini has-da ýokarlandyrmak, ykdysadyýetimiziň pudaklarynyň maliýe ýagdaýyny berkitmek we durnukly ösüşini dowam etdirmek ugrunda karz edaralary tarapyndan maksadalaýyk işler dowam etdirilýär.

Ýurdumyzda alnyp barylýan döwlet syýasaty türkmen halkynyň bagtyýar we abadan durmuşda ýaşamagyna gönükdirilendir. Häzirki döwürde ýurdumyzda asuda durmuşy pugtalandyrmak, ilatyň ýaşayş-durmuş şertlerini dünýäniň ösen döwletleriniň derejesine ýetirmek ugrunda alnyp barylýan beýik özgertmeler dünýä jemgyýetçiligi tarapyndan goldaw tapýar. Halkymyz olary makullaýar, ýurtda gazanylýan ajaýyp ösüslere we zähmet ýeňişlerine çäksiz buýsanýar, gazanylýan ýeňişlere özüniň goşandyny goşýar. Şol alnyp barylýan işlere özüniň döwrebap bank hyzmatlary bilen Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik banky hem öz saldamly goşandyny goşup gelýär. Bank tarapyndan müşderilere edilýän hyzmatlaryň gerimini giňeltmek, halkara standartlara laýyk gelýän tehnologiýalary ornaşdyrmak arkaly ýokary tilsimatly bank hyzmatlaryny ösdürmek işleri amala aşyrylýar.

Häzirki wagtda Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik bankynyň ýurdumyzyň çäginde «Altyn asyr», «Maşgala», «Goýum bank karty», şeýle hem halkara «VISA» bank kartlaryny peýdalanmak arkaly hasaplaşyklaryň ähli görnüşlerini ýerine ýetirmek üçin giň mümkinçilik döredilen. Şu ýerde bankyň halkara «VISA» bank kartynyň emitent banky bolup çykyş edýändigini hem bellemek gerek.

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabry ýagdaýyna bank tarapyndan ornaşdyrylan «Internet-bank» hyzmatyna birikdirilen müşderileriň sany 82,6 müňden geçdi, «Mobil-bank» hyzmatyna birikdirilenleriň sany bolsa 18,7 müňe ýetdi. Bank tarapyndan şu ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda bankomatlaryň, terminallaryň, «Internet-bank», «Mobil-bank» we «Elektron söwda» ulgamlarynyň üsti bilen amal edilen nagt däl hasaplaşyklaryň möçberi 3,4 milliard manada ýetdi, ýagny bu görkeziji hasabat döwründe bank ulgamy tarapyndan nagt däl görnüşinde geçirilen ähli tölegleriň 21,2 göterimini emele getirdi.

Ýurdumyzyň öndebaryjy banklarynyň hatarynda bolan bu bank tarapyndan raýatlarymyza sanly ulgamda döwrebap mümkinçilikleri üpjün edýän «Halkbank terminal» atly hyzmat hem ornaşdyryldy. «Halkbank terminal» - döwrebap, ygtybarly tehnologiýalaryň esasynda taýýarlanan hem-de nagt däl hasaplaşyklarda ulanylýan adaty töleg terminalynyň ornuny tutýan ykjam programma üpjünçiligi bolup durýar. Bu hyzmat söwda we hyzmat ediş nokatlarynda töleg terminallarynyň eýeleriniň öz müşderilerine sanly ulgamda hyz-

matlary ýerine ýetirmäge döredilýän nobatdaky mümkinçilik bolup durýar.

«Halkbank terminal» ulgamy ykjam telefona gurnalmak bilen, harytlar we hyzmatlar üçin tölegleri kabul etmek, amaly ýatyrmak ýa-da yzyna gaýtarmak, kassany ýapmak we söwdanyň jemi möçberini çykaryp görkezmek, amallaryň taryhyny görmek ýaly hyzmatlardan peýdalanmaga mümkinçilik berýär.

Raýatlarymyza döwrebap amatlyklary üpjün edýän bankyň «Talyp tölegi» onlaýn bank hyzmaty ýurdumyzyň ýokary we ýörite orta hünär okuw mekdeplerinde tölegli esasda bilim alýan talyplaryň okuw toleglerini banka barmazdan, onlaýn usulda ýerine ýetirmäge mümkinçilik berýär. Tölegleri «Internet-bank» hyzmaty, şeýle hem «Talyp tölegi» programma goşundysy arkaly geçirilende talybyň özüniň ýa-da onuň ýakyn hossarynyň «Goýum bank karty», «Altyn asyr», «Maşgala» bank kartlaryny ulanmak arkaly ýerine ýetirip bolýar.

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabry ýagdaýyna «Sanly töleg» hyzmaty arkaly jemi 184,2 müň sany ýüzlenme gelip gowuşdy we olardan 29,5 müň sany raýat bu hyzmata birikdirildi. Şeýle hem 2025-nji ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda «Sanly karz» ulgamyna birikdirilen müşderilerden 1,74 müň sanysyna karz serişdeleri resmileşdirildi.

Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik banky goýum amallaryny ýerine ýetirmek boýunça hem ýurdumyzyň öňdebaryjy banklarynyň hatarynda gelýär. Dürli ýaşdaky raýatlara degişli bolan, nagt we nagt däl görnüşinde çekilýän goýumlara mysal hökmünde bankyň «Hemaýat», «Halk», «Beýik galkynys», «Ruhubelent», «Garaşsyzlyk zamany», «Bagtyýar nesiller», «Döwletniň doly üpjünçiliginde saklanýan çagalar», «Möhletli», «Jadyly hazyna» we beýleki goýumlary görkezmek bolar.

Bankyň resmi internet sahypasy arkaly karz almak we bank kartyny sargyt etmek üçin «Internet-bank», «Elektron söwda», «onlaýn ýüzlenme» ulgamlaryna birikdirmek hyzmatlary ýaly onlaýn hyzmatlaryndan işjeň peýdalanylmagy raýatlar üçin giň mümkinçilikleri açyp, olaryň wagtlaryny we serişdelerini tygşytlamaga ýardam edýär. Şeýle hem ol raýatlaryň sanly sowatlyygynyň artmagyna kömek edýär.

Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik banky tarapyndan eýeçiligiň dürli görnüşlerine berlen karz serişdeleriniň möçberi hem köpeliýär. Bank tarapyndan ilata önümçilik maksatly karzlar, ýaşayyş jaýlarynyň gurluşygy üçin resmileşdirilen karzlar, gurluşyk maksatly karzlar, sarp ediş karzlary, ýaş çatynjalar üçin karzlar, ýaşayyş jaýlaryny satyn almak üçin karzlar, toý dabaralaryny geçirmek üçin karzlar dowamly berilýär.

2025-nji ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda bankymyz tarapyndan berlen karzlaryň jemi möçberi 3038,2 mln. manada ýetdi. Şu ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda 753,3 mln. manat möçberinde ýaşayyş jaýyny satyn almak üçin ýeňillikli şertlerde karzlar, 1142,33 mln. manat möçberinde önümçilik we önümçiligi giňeltmek maksatly karzlar, 2129,1 mln. manat möçberinde sarp ediş karzlar berildi. Munuň özi bankyň karzlaşdyrmak syýasatynyň netijeli alnyp barylýandygynyň görkezijisidir.

Ykdysadyýetiň ösdürilmegi we milli puldaky süýşürüntgileriň köpelmegi pula bolan islegiň artmagyna getirýär. Daşary ýurt pulunyň bankara bazarynyň işini has-da kämilleşdirmegiň üstünde işler alnyp barylýar. Ýurduň çäginde hasaplaşyklaryň nagt däl görnüşini has giň ornaşdyrmak boýunça işler ýerine ýetirilýär.

Bu babatda hem Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik banky tarapyndan gazanylan üstünlikleriň hatarynda hasaplaşyk-kassa amallaryny ýerine ýetirmek, şeýle hem 2009-njy ýyldan bäri hereket edýän «Gyrat» nagt pul geçirimlerini amala aşyrmak boýunça edilýän işleriň netijeleri hem bellärliklidir.

SELJERIŞ MAKALALARY

Şunuň bilen baglylykda, bankymyz tarapyndan şahsy taraplaryň jemagat hyzmatlary üçin tölegleri, Içeri işler ministrliginiň tölegleri, saglygy goraýyş, ätiýaçlandyryş üçin tölegler kabul edilýär. Bu ugurda bankyň hyzmatlaryndan peýdalanýan müşderileriň sany hem yzygiderli artmak bilen, 2025-nji ýylyň 1-nji oktýabry ýagdaýyna hyzmat edilýän müşderileriň jemi sany 1602,8 müňe ýetdi, şolaryň 13,4 müň sanysy ýuridik taraplar hem-de 1589,5 müňe golaýy bolsa fiziki taraplar bolup durýar. Täjirçilik banklaryň ýurdumyzyň ykdysady syýasatynda möhüm orny bolup, olar ýurdumyzyň innowasion ösüşini maliýeleşdirmäge işjeň gatnaşýarlar. Döwletimiziň ähli künjeklerinde ilata hem-de kiçi we orta telekeçilige maliýe hyzmatlarynyň elýeterlilikini üpjün edýär.

Orazgeldi PAŞŞYÝEW,
Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik bankynyň
«Köpetdag» şahamçasynyň Buhgalterçilik
hasaba alnyş we hasabatlylyk bölüminiň hünärmeni

LIKWIDLILIK BILEN GIRDEJILILIGIŇ ARASYNDAKY OPTIMAL DEŇAGRAMLYLYGY SAKLAMAGYŇ GURALLARY

Bazar gatnaşyklaryna geçilýän döwürde bank karzlarynyň köpugurly ösdürilmegi we banklaryň arasyndaky bäsleşigiň ýokarlanmagy, banklarda likwidliligiň netijeli dolandyrylmagyny talap edýär. Şeýle bolansoň, karz edaralarynda karz serişdeleriniň likwidli dolandyrylmagyna esasy wezipeleriň biri hökmünde garalýar. Likwidliligi netijeli dolandyrmak banklar tarapyndan ilkinji esasy üns merkezinde saklanylýan ýagdaýlaryň biri bolup durýar. Karz alyjylaryň önündäki bergi-borçlaryň doly we öz wagtynda berjaý edilmegi bank işinde iň kyn we çylşyrymly ugurlaryň biridir.

Häzirki zaman ykdysadyýeti özgerýän bazar şertlerinde durnukly ösüşe ýetmegiň esasy wezipeleriniň biri hökmünde karz serişdeleriniň netijeli dolandyrylmagyny öňe sürýär. Şeýle ýagdaýda karz serişdeleriniň ulanylmagy giňden ýaýran amaly tejribä öwrülip, döwletleriň, kompaniýalaryň hem-de telekeçileriň maliýe strategiýalarynyň aýrylmaz bölegi hökmünde çykyş edýär. Karz serişdelerini ulanmak arkaly guramanyň ösüşi, işiniň giňelmegi we taslamalaryň maliýeleşdirilmeginiň täze mümkinçilikleri döräp biler, emma olar bilen bilelikde töwekgelçilikler hem ýüze çykýar. Bu ýagdaýda esasy meseleleriň biri – likwidlilik bilen girdejililigiň arasynda optimal deňagramlylygy saklamak bolup durýar. Şonuň üçin hem bu deňagramlylygy üpjün edýän gurallaryň we usullaryň ylmy esasynda seljermegi, olaryň netijeliliginiň ýokarlandyrylmagy häzirkizaman maliýe ylmynyň möhüm ugurlarynyň biri hasaplanýar.

Karz serişdelerini peýdalanmak bilen bagly meseleleriň düýp mazmuny, bir tarapdan, serişdeleriň elýeterliligini üpjün etmek bolsa, beýleki tarapdan, bu serişdeleriň ulanylmagynyň girdejililik derejesine ýetirýän täsirini çaklamakdyr. Likwidliligiň peselmegi bilen girdejililigiň ýokarlanmagy maliýe netijeliligini artdyrýan hem bolsa, çaklamalaryň ýalňyş bolmagy maliýe çökgünlikleriniň ýüze çykmagyna sebäp bolup biler. Şeýle ýagdaýlaryň önüni almak üçin häzirki zaman ykdysadyýetinde dürli intellektual, analitiki we strategiýa gurallary ösdürilýär. Bu gurallaryň arasynda kadaly pul akymynyň dolandyrylmagy, girdeji-töwekgelçilik seljermesi, maliýe buhgalteriýasyndan alnan maglumatlaryň seljermesi we karz çeşmeleriniň gurluşynyň kämilleşdirilmegi ýaly ugurlar aýratyn ähmiýete eýedir.

Likwidlilik – bu islendik maliýe düzümi üçin öz wagtynda we ýeterlikli möçberde tölegleri ýerine ýetirmek ukybydyr. Karz serişdelerini ulanýan kompaniýa ýa-da telekeçi üçin likwidliligiň üpjün edilmegi diňe bir gysga möhletleýin borçnamalaryň ýerine ýetirilmegi üçin däl, eýsem ähli işleriň durnukly alnyp barylmagy üçin hem möhüm şert bolup çykyş edýär. Şeýle ýagdaýda esasy gurallaryň biri hökmünde pul akymalaryny modelleşdirmek usulyndan peýdalanylýar. Bu modelleşdirme usuly arkaly girýän we çykýan serişdeleriň meýilnamasy düzülýär, dürli ugurlar boýunça geljekki ýagdaýa baha berilýär. Şeýle hem häzirki zaman programmirleme gurallary arkaly pul akymynyň sanly modelleri düzülip, dürli bazar gatnaşyklary boýunça seljermeler geçirilýär.

Girdejililik bolsa karz serişdeleriniň netijeli ulanylmagy arkaly has ýokary girdeji gazanmak mümkinçiligidir. Likwidliligi saklamak bilen bir hatarda, girdejililigiň ýokary derejesine ýetmek üçin kompaniýalar karz serişdeleriniň gurluşyny seljeryärler. Uzak we gysga möhletli karzlaryň paýlarynyň deňagramlylygy, manat, ABŞ-nyň dollary ýa-da başga walýutada alan serişdeleriň gatnaşygy we göterim derejesiniň durnuklylygy ýaly görkezijiler girdejililige gönüden-göni täsir edýär. Şonuň üçin hem bu görkezijileri dolandyrmak üçin maliýe gurallary

SELJERIŞ MAKALARY

hökmünde göterim töwekgelçiliginiň käbir görnüşleri, göterimleriň sebitleşdirilmegi, şeýle hem maliýe deriwatiwleri giňden ulanylýar.

Dünýä banklarynyň iş tejribesinde karz serişdelerini ulanmakda likwidlilik bilen girdejiligiň arasynda optimal deňagramlylygy saklamagyň gurallaryny netijeli dolandyrmak üçin birnäçe usullar ulanylýar. Şeýle usullara mysal hökmünde, umumy gazna serişdeleri we aktiwleri bölmek usullaryny görkezmek bolar

Umumy gazna serişdeleri usulynda karz serişdeler dolandyrylanda, ähli bar bolan serişdeleriň banklaryň bir umumy gaznasyna birikdirilmegi göz önünde tutulýar we jemlenen serişdeleri has ýokary peýda getirýän karz amallara ýerleşdirmeklige ähmiýet berilýär. Şeýle hem, bu usulda ilkinji nobatda karzlaryň ýerleşdiriljek ugry boýunça zerur bolan serişdeleriň paýy kesgitlenilip, şunda olary bank tarapyndan hyzmat edilýän müşderileri karzlaşdyrmaklyk, şeýle hem goýumçylaryň goýumlaryndan (depozitlerden) pullaryň berilmegi göz önünde tutulýar.

Aktiwleri bölmek usulynda banklaryň serişdelerini ýokary likwidli aktiwlere ýerleşdiriljek paýy kesgitlenilýär. Şeýle ýokary likwidli serişdelere gysga möhlete berilýän bankara karzlar we döwletiň gymmatly kagyzlaryna ýerleşdirilen serişdeler degişlidir. Mälim bolşy ýaly, banklar tarapyndan serişdeleri karzlara ýerleşdirilmegiň netijesinde, karz bukjasy emele gelýär. Şunda, banklarda iň uly girdeji getirýän, şonuň bilen bir hatarda hem, özüniň töwekgelçilik derejesi boýunça iň ýokary hasap edilýän amal karzlaşdyrmak işleri bolup durýar. Karz edaralarynyň likwidliligine baha bermekde ulanylýan ähli usullar we tärler, banklaryň aktiwlerini netijeli dolandyrmaga gönükdirilendir

Karz serişdelere seljerme geçirmek üçin, ilkinji nobatda bankyň karz amallary boýunça ýüze çykyp biljek töwekgelçilikleriň derejesini hem-de olaryň likwidliligini öwrenmek maksada laýykdyr. Bankyň karz serişdeleriniň töwekgelçilik derejelerini hem şu aşakdaky görkezilen üç topara bölüp bolýar:

Birinji topardaky karz amallaryň töwekgelçilik derejesi 20%-e deň bolup, olara inkasanyň dowamyndaky nagt serişdeler we oňa deňeçer aktiwleriň töwekgelçilik derejesi, karz berýän edaradaky depozitlenen pul serişdeleri bilen üpjünçilikli karzlaryň paýynyň töwekgelçiligi, gymmatly kagyzlaryny girewe goýulyp berlen karzlar, inkassa göýberlen resminamalar we gymmatlyklar, nagt pul serişdeleri, gymmat bahaly metallary we gymmat bahaly kagyrlary bermek boýunça talapnamalar, tölege degişli akkreditiwler we daşary ýurt pulundaky akkreditiwler boýunça töwekgelçilikler degişlidir.

Ikinji topardaky karz amallaryň töwekgelçilik derejesi 50%-e deň bolup, oňa raýatlara jaý satyn almak ýa-da gurmak üçin berlen ipoteka karzlar degişlidir.

Üçinji topardaky karz amallar boýunça töwekgelçiliklere täjirçilik banklarynyň hususy serişdeleri (maýasy) boýunça hasaba alnan serişdelerinden başga bank tarapyndan berlen kepillendirmeler we zamunlyklar, gymmatly kagyrlary we beýleki aktiwleri satyn almaga degişli edilen borçnamalar, forward (möhletli gymmatly kagyz) borçnamalary boýunça töwekgelçilikler, şol sanda yzyna gaýdyp almak şerti bilen satylan gymmat bahaly kagyrlaryň satylmagy we daşary ýurt pulundaky forward şertnamalary boýunça töwekgelçilikler we gaýry aktiwler degişlidir.

Banklaryň karz serişdeleriniň töwekgelçiliklerini likwidliligiň derejeleri boýunça has anyk toparlara bölünmegi, haçan-da banklar batan diýlip, yglan edilen ýagdaýynda ýa-da beýleki bir adatdan daşary ýagdaýlar ýüze çykan halatynda özüniň doly manysyny tapýar. Ýagny, aktiwleriň girdejililigi peýdanyň girdeji getirýän aktiwlere gatnaşygy bilen kesgitle-

nilýär. Bu görkeziji aktiwlere goýlan bir manadyň näçe möçberde peýdasynyň bardygyny görkezýär. Karz serişdelerini dolandyrmak, bir tarapdan, banklaryň özleriniň, beýleki tarapdan, ýuridik şahslar bolan karz alyjylaryň likwidliligini hasaplamagy talap edýär. Türkmenistanyň Merkezi banky tarapyndan tassyklanan «Türkmenistanyň täjirçilik banklarynyň işini düzgünleşdirýän ykdysady kadalaşdyryjylar hakynda Düzgünnama» laýyklykda banklaryň öz borçnamalaryny ýerine ýetirmäge ukyplylyk ýagdaýyna gözegçilik etmek maksady bilen, likwidligiň şu kadalary tapawutlandyrylýar: gündelik, pursatlaýyn we umumy.

Gündelik likwidlilik. Gündelik likwidlilik kadasy (H2) – bu bankyň likwidli aktiwleriniň jeminiň bankyň 30 güne çenli möhletli we talap edilýänçä hasaplar boýunça borçnamalarynyň jemine gatnaşygydyr. H2 kadanyň in az ýol berilýän bahasy 60% möçberinde bellenilýär. Bu kada aşakdaky formulanyň üsti bilen hasaplanýlar:

$$H^2 = UA / Bb \times 100\% \quad (1)$$

bu ýerde: UA – likwidli (ukyply) aktiwler; Bb – bergi borçlar

Pursatlaýyn likwidlilik. Pursatlaýyn likwidlilik kadasy (H3) – bu bankyň öz borçnamalaryny ýerine ýetirmek üçin ýokary likwidli (ukyply) aktiwleriniň jeminiň talap edilýän hasaplar boýunça borçnamalarynyň jemine gatnaşygy bilen kesgitlenilýär. H3 kadanyň in az möçberi 35%-e deň bolmalydyr. Bu kada şu formulanyň üsti bilen hasaplanýlar:

$$H^3 = \dot{Y}UA / Bb \times 100\% \quad (2)$$

bu ýerde: $\dot{Y}UA$ – ýokary likwidli (ukyply) aktiwler; Bb – bergi borçlar

Umumy likwidlilik. Umumy likwidlilik kadasy (H4) – bu bankyň likwidli aktiwleriniň jeminiň ähli aktiwleriň jemine gatnaşygy boýunça kesgitlenýär. H4 kadanyň in az möçberi 25% möçberde bellenilýär. Bu kada şu formulanyň üsti bilen hasaplanýlar:

$$H^4 = UA / A \times 100\% \quad (3)$$

bu ýerde: UA – likwidli (ukyply) aktiwler;

A – aktiwleriň jemi.

Şeýlelikde, likwidligiň koeffisiýentleri (kadalary) bergi borçlaryny üzmek üçin bankyň ýeterlik serişdeleri bilen üpjün edilendigini ýa-da üpjün edilmändigini görkezýär.

Karz serişdeleriniň girdejililiginiň görkezijisi diýlip, karzlaryň ilkibaşdaky gymmaty boýunça hasaplanan göterim görnüşindäki girdejini aşgär edýän görkeziji göz önünde tutulýar. Karz serişdeleriniň girdejililiginiň koeffisiýenti bankyň karz serişdeleriniň anyk girdejililigini aňladyp, seljerilýän döwürde karza gönükdirilen serişdeleriň birligi boýunça alnan girdeji bolup durýar.

Girdejililigiň görkezijisine esasy üç sany koeffisiýent arkaly baha bermek bolar (Kg):

$$Kg1 = G / KGor \times 100\%, \quad (4)$$

bu ýerde G – berlen karzlar üçin alnan göterimler;

KGor – şol döwürde karz goýumlarynyň ortaça möçberi.

$$Kg2 = G / BGum \quad (5)$$

bu ýerde BGum – bankyň girdejileriniň umumy möçberi.

Kg2 bu görkezijisi berlen karzlardan alnan girdejileriň umumy girdejileriň möçberindäki paýyny häsiýetlendirýär.

$$Kg3 = Gm / KGom \quad (6)$$

bu ýerde Gm – göterim maržasy;

KGom – karz galyndylarynyň ortaça galyndysy.

Karz serişdeleriniň girdejililiginiň derejesi (Gder) aşakdaky ýaly kesgitlenilýär:

$$Gder = Gm - Gt / KG \quad (7)$$

bu ýerde Gt – çekilen serişdeler boýunça tölenen göterimler;

KG – karz goýumlary.

Görkezilen $Kg3$ koeffisiýent karz serişdeleriniň girdejililiginiň derejesini görkezýär we dolandyrys boýunça kabul edilen çözgütleriň netijeliligine baha bermek üçin hyzmat edýär. Başgaça aýdylanda, bankyň karz serişdeleriniň möçberi näçe ýokary boldugyça, şonuň girdejililigi şonça ýokary we karz menejmenti şonça netijeli bolmalydyr. Eger koeffisiýentiň görkezijisi ýokarlansa, kabul edilen çözgütleriň netijeliligi ýokary diýip hasaplamak bolar.

Karz serişdelerini peýdalanmakda girdejililigiň artmagy köplenç ýagdaýda töwekgelçiligi hem ýokarlandyrýar. Bu ýagdaýda deňagramlylyk üçin ulanylýan gurallaryň arasynda maliýe töwekgelçilikleriň dolandyrylmagy aýratyn ähmiýete eýedir. Töwekgelçilikleriň önünden çaklanylmagy we olaryň maliýe görkezijilerine ýetirýän täsiriniň seljerilmegi häzirki zaman analitiki usullarda, ýagny VAR (Value at Risk), Monte-Karlo simulýasiýasy, stress-test ýaly gurallara daýanýar. Şeýle gurallar arkaly kompaniýanyň ýa-da maliýe edarasynyň töwekgelçilik derejesi seljerilip, girdejililigi peseltmezden, durnukly maliýe ýagdaýy saklamak üçin strategiýalar işlenip düzülýär.

Modelleşdirmek we býujet düzmek, maýalary netijeli dolandyrmak, maliýeleşdiriş çeşmelerini diwersifikasiýa etmek, töwekgelçilikleriň önüni almak we berk içerki gözegçilik ýaly ösen maliýe gurallarynyň ulanylmagy kompaniýalara diňe bir töwekgelçiligi azaltmaga däl-de, karz alnan maýalaryň mümkinçiliklerini strategik maksatlaryna we durnukly ösüşine ýetmek üçin mümkin boldugyça netijeli ulanmaga mümkinçilik berýär.

Likwidlilik balansyny saklamakdan başga-da, karz çykdajylaryny azaltmak möhüm talap bolup durýar, sebäbi girdejililige gönüden-göni täsir edýär. Bu diňe bir amatly göterim derejeleri bilen däl, eýsem ähli çykdajylary kämilleşdirmek arkaly hem gazanylýar. Bu ýerde esasy gurallaryň biri kompaniýanyň karz reýtingini ýokarlandyrmakdyr. Karz alyjylary karz reýtingi, has amatly şertlerde serişdeleri çekmäge mümkinçilik berýän karz alyjynyň maliýe durnuklylygyny we ygtybarlylygyny görkezýär. Munuň üçin aç-açan maliýe hasabatlaryny ýöretmek, borçnamalary wagtynda ýerine ýetirmek we durnukly pul akymalaryny görkezmek zerurdyr. Karz berijiler bilen gepleşikler hem möhüm rol oýnaýar, banklar we beýleki maliýe guramalary bilen uzak möhletli we ynamdar gatnaşyklary guramak has çäýe maliýeleşdiriş şertlerine we aýratyn şertler döredip biler. Bar bolan karzy amatly bazar gurşawynda pes nyrlarda gaýtadan maliýeleşdirmek göterim çykdajylaryny azaltmak üçin täsirli guraldyr. Göterim derejesinden başga-da, karzy çekmek we hyzmat etmek bilen baglanyşykly ähli tölegler we hasaplaşyklary göz önünde tutmak möhümdir, sebäbi olar umumy maliýeleşdiriş çykdajylaryna hem täsir edýär.

Karz ulanylanda likwidliliğiň we girdejiligiň balansyny netijeli dolandyrmak bir gezeklik waka däl-de, ol yzygiderli gözegçiligi we düzedişi talap edýän dowamly prosesdir. Makroykdysady gurşawyň üýtgemegi, hümmetsizlenme derejeleri, kadalaşdyryjy üýtgeşmeler ýa-da geosýasy wakalar ýaly daşarky faktorlar karzlaryň elýeterliligine we bahasyna, şeýle hem kompaniýanyň pul akymalaryny döretmek ukybyna ep-esli derejede täsir edip biler. İçerki faktorlar, şol sanda amaly bökdençlikler, kompaniýanyň strategiýasyndaky üýtgeşmeler ýa-da garaşylmadyk maýa çykdajylary hem kesgitlenen balansy bozup biler. Ýönekeý maliýe modelleriniň çäginde çykýan we dürli ýaramaz wakalaryň likwidlilige we girdejililige edýän täsirini bahalandyrmagy öz içine alýan amallaryň derňewi örän möhümdir. Adatdan daşary ýagdaý meýilnamalaryny düzmek, gyssagly maliýeleşdiriş ugurlaryny döretmek we karzy dolandyrmak strategiýasyny yzygiderli gözden geçirmek, näbellilik şertlerinde

maliýe durnuklylygyny üpjün etmek üçin möhüm elementlerdir. Maliýe çökgünçiliklere nähili jogap berjekdigi barada öňünden pikir eden kompaniýa, maliýe durnuklylygyny goramak üçin taýýarlanýar.

Döwrebap maglumat tehnologiýalary likwidliligiň we girdejililigiň optimal deňagramlylygyny saklamakda barha möhüm rol oýnaýar. Gaznany awtomatlaşdyrylan dolandyryş ulgamlary (Gazna Dolandyryş Ulgamlar (TMS) nagt pul akymalaryny hakyky wagtda yzarlamaga, bank hasaby dolandyryşyny optimal derejede saklamaga, tölegleri awtomatlaşdyrmaga we dürli çeşmelerden maliýe maglumatlaryny birleşdirmäge mümkinçilik berýär. Bu karar kabul etmegiň aýdyňlygyny we netijeliligini ep-esli ýokarlandyrýar. Emeli intellektual we sanly ulgamlary öwrenmek düzümleri bolan analitiki platformalar köp mukdarda maglumatlary gaýtadan işlemäge, gizlin belgilemeleri kesgitlemäge we geljekki ösüşleri adaty usullardan has takyklyk bilen çaklamaga ukyplydyr. Bu, maýalary has netijeli dolandyrmaga, karz çäklerini optimal derjede saklamaga, karz alnan serişdelere zerurlygy kesgitlemäge we töwekgelçiliklere baha bermäge mümkinçilik berýär. Şeýle tehnologiýalaryň ornaşdyrylmagy diňe bir maliýe amallarynyň netijeliligini ýokarlandyrman, eýsem maliýe hünärmenlerini strategiki meýilnamalaşdyryş we derňew işlerine ünsi jemlemäge mümkinçilik berýär.

Şeýlelik bilen, diňe bir adaty maliýe gurallaryny däl, eýsem töwekgelçiligi işjeň dolandyrmak, strategik meýilnamalaşdyrmak we ösen tehnologiýalary ornaşdyrmak ýaly karzlary dolandyrmaga hemmetaraplaýyn çemeleşme likwidliligiň we girdejiligiň optimal deňagramlylygyny saklamak üçin esas bolup durýar.

Hüseyin HAJYGURBANOW,
Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş
institutynyň «Bank işi» kafedrasynyň uly mugallymy

SELJERIŞ MAKALALARY

MILLI MANAT -YKDYSADYÝETIŇ DAÝANJY

1993-nji ýylyň 1-nji noýabryndan ýurdumyzda ýeke-täk kanuny töleg we hasaplaşyk serişdesi hökmünde türkmen manady we onuň şaýlyklary bolan teňňe dolanyşyga girizildi. Milli pulumyzyň dolanyşyga girizilmegi gönüden-göni pul bilen bagly bolan birnäçe meseleleri çözmegi talap etdi, olardan manadyň durnuklylygyny, kadaly hereketini ýola goýmak, manadyň goraglylygyny üpjün etmek, satyn alyp bilijilik ukybyny ýokarlandyrmak ýaly çäreleri görkezmek bolar. Milli manadyň hümmetiniň durnukly derejede saklanmagy bolsa ýurdumyzyň ykdysady ösüşiniň wajyp guraly, şol bir wagtyň özünde-de, şerti bolmagynda galýar.

Milli pullar her bir döwletiň ykdysadyýetiniň aýrylmaz bölegi bolup durýar. Pul adamyň gündelik ýaşaýşyny dolandyrmak üçin möhüm serişde bolup hyzmat edýär. Her bir ýurduň ykdysady kuwwaty, halkynyň ýaşaýş-durmuş derejesi şol ýurduň milli pulunyň durnuklylygy bilen berk baglanyşyklydyr. Milli manat diňe bir söwda we hyzmatlar pudagynyň ölçegi bolman, eýsem, döwletimiziň ykdysady howpsuzlygyny, milli ykdysadyýetimiziň özbaşdak ösüş ýoluny saýlap alandygyny görkezýän nyşanyna öwrüldi. Ýurdumyzyň ykdysady syýasatynyň möhüm wezipeleriniň biri-de bank ulgamyndaky ýeke-täk döwlet pul-karz syýasatynyň esasy ugurlary bolan pul dolanyşygyny kadalaşdyrmak we bank karzlaryny bermek arkaly hümmetsizlenmäniň derejesine, maýa goýum işjeňligine täsir etmek bilen, durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmekden ybaratdyr. Şunda milli manadyň hümmetini saklamaga özboluşly orun degişli bolup durýar.

Gahryman Arkadagymyzyň öňdengörüjilikli başlangyçlary bilen, Hormatly Prezidentimiziň halkymyzyň bolein durmuşda ýaşamagy ugrundaky alyp barýan syýasaty esasynda ýurdumyzyň ykdysadyýeti yzygiderli we durnukly ösýär. Bank ulgamynda milli manadyň hümmetini ýokarlandyrmak, pul serişdeleriniň kadaly dolanyşygyny üpjün etmek, ilatyň süýşürintgilerini goýumlara çekmek bilen olary karzlar görnüşinde netijeli ýerleşdirmek, bank tarapyndan ýerine ýetirilýän hyzmatlaryň gerimini giňeltmek, täze bank önümlerini hödürlemek, täze maliýe gurallaryny işläp taýýarlamak, in kämil innowasion tehnologiýalary ornaşdyrmak ýaly wajyp ugurlarda düýpli işler durmuşa geçirilýär.

Geçen ýyllaryň dowamynda milli pul birliginiň satyn alyş ukybynyň üpjün edilmegi bu ugra gönükdirilýän karz serişdeleriniň barha artmagyna getirdi. Munuň özi ykdysadyýetiň binýatlaýyn pudaklaryny ýeterlik möçberde pul serişdeleri bilen öz wagtynda üpjün etmäge oňyn şertleri döredýär. Bu ugurda alnyp barylýan işler ýurduň maliýe-ykdysady ýagdaýyny has-da gowulandyrmakda, puluň kadaly hereketini ýola goýmakda ähmiýetlidir.

Ýurdumyzyň banklary ilatdan we edara görnüşli taraplardan pul serişdelerini çekmekde amatly maýa goýum syýasatyny alyp barýarlar. Bu bolsa banklaryň maýa goýum işjeňligini ýokarlandyrýar we durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmäge ýardam edýär. Hususy eýeçiligiň ösdürilmegi bilen pul ykdysady ykjam gurala öwrülýär we puluň kömegi bilen önümçiligiň

ähli tapgyryna gözegçilik güýçlenýär, zähmet resurslarynyň, maliýe serişdeleriniň, maddy gymmatlyklaryň rejeli, tygşytly we ýokary netijeli ulanylyşy üpjün edilýär. Bu ýene-de bir gezek ösüşiň häzirki döwründe puluň ornunyň we ähmiýetiniň ýokarlanýandygyna şaýatlyk edýär.

Hormatly Prezidentimiziň parasatly ýolbaşçylygynda üstünlikli durmuşa geçirilýän pul-karz syýasatynyň çäklerinde ýurdumyzyň bank ulgamy tarapyndan milli manadyň hümmetini durnukly saklamak, kadaly pul dolanyşygyny üpjün etmek, nagt däl hasaplaşyklaryň gerimini giňeltmek bank hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrmak, sanly ulgamda «Internet bank», «Mobil bank», «Elektron söwda» ulgamlary arkaly ýerine ýetirilýän hyzmatlaryň görnüşlerini artdyrmak, bank ulgamyna innowasion tehnologiýalary yzygiderli ornaşdyrmak ýaly köp ugurly işler amala aşyrylýar.

Raýatlaryň dünýäniň ösen tehnologiýalaryna esaslanýan ygtybarly we amatly şertlerde bank hyzmatlaryndan bökdençsiz peýdalanmagy üçin Türkmenistanyň bank ulgamynda hereket edýän töleg ulgamyny kämilleşdirmek we birnäçe täze töleg-hasaplaşyk gurallaryny hödürlemek boýunça işler döwrebaplaşdyrylýar. Banklarda puluň belli bir bölegi karz görnüşinde hereket edýär. Bankyň karz gatnaşyklarynyň ösdürilmegi öz gezeginde diňe bir pul toplumynyň düzümine oňaýly täsir etmek bilen çäklenmän, eýsem hojalyklaryň işine we ilatyň durmuş meselelerini üstünlikli çözülmegine hem amatly şertleri döredýär.

Milli manadymyzyň hümmetiniň durnukly saklanylmagy ilatyň ýaşayyş-durmuş derejesiniň ýokary bolmagyna ýardam edýär. Ýurdumyzda milli manadymyzyň hümmetiniň durnukly saklanylyandygy sebäpli, raýatlarymyz öz artykmaç pul serişdelerini yzygiderli banklardaky goýum hasaplarynda saklaýarlar we netijede girdeji gazanýarlar. Müşderileriň bank ulgamyna bolan ynamynyň ýokary derejede bolmagynyň anyk mysalyny bank goýumlarynyň möçberleriniň yzygiderli ýokarlanmagynda hem görmek bolýar.

Bank ulgamyny ösdürmegiň maksatlary hem-de wezipeleri pul-karz konsepsiýasynyň ileri tutulýan ugurlarynyň hatarynda durýar we degişlilikde, ykdysady ösüşiň okgunly depginini üpjün etmegiň we şunuň esasynda halkymyzyň hal-ýagdaýyny has-da ýokarlandyrmagyň zerurdygy bilen kesgitlenýär. Ilatyň, edara-kärhanalaryň pul serişdeleriniň goýumlaryny artdyrmagyň hem-de olary karz serişdelerine we maýa goýumlaryna öwürmegiň gurallarynyň netijeliligini ýokarlandyrmak bilen baglanyşykly wezipeleriň çözülmegi bu ugurda oňyn netijeleri gazanmaga mümkinçilik berýär.

Hormatly Prezidentimiziň maliýe-ykdysady taýdan alyp barýan oýlanşykly syýasatynyň netijesinde garaşsyzlyk ýyllarynda ýurdumyzda manadyň satyn alyş ukybynyň durnuklylygy üpjün edildi, karz serişdeleriniň möçberleri yzygiderli artdyrylmagy, bank aktiwleriniň elýeterlilikiniň saklanylmagy dowam etdirilýär, ykdysadyýetiň anyk ulgamlaryny ösdürmegiň ileri tutulýan ugurlaryny maliýe taýdan goldamak ugry saklanylýar, ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň, maliýe bazarynyň ýokary depginler bilen ösmegi üpjün edilýär. Düýpli çäreleriň görülmegi netijesinde ençeme ýyllaryň dowamynda milli ykdysadyýetimiziň esasy makroykdysady görkezijileri ýokarlanýar. Pul ulgamynda özgertmeleriň çäklerinde amala aşyrylan çäreler milli pula ynamy artdyrdy. Munuň şeýledigini Halkara pul gaznasy, Bütindünýä banky ýaly abraýly maliýe düzümleri ençeme gezek tassykladylar. «Fitch Ratings» halkara agentliginiň biziň ýurdumyza «BB- durnukly» derejani bermegi hem ykdysadyýetimiziň depginli ösýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

Banklar tarapyndan goýum görnüşinde ilatdan çekilen erkin pul serişdeleri gaýtadan paýlamak arkaly edilýän amallar bolsa, ýurtda pul dolanyşygynyň gerimini giňeltmäge

SELJERIŞ MAKALALARY

mümkinçilik berýär. Bu şeýle hem karz edaralarynyň hyzmatlaryny we önümlerini kämilleşdirmek arkaly müşderileriň sanyny artdyrmaga, ilatyň isleg bildirýän önümlerini we hyzmatlaryny işläp taýýarlamaga, nagt däl hasaplaşyklaryň gerimini giňeltmäge, mundan başga hem bazarda isleg bildirilmeýän bank önümleriniň mukdaryny azaltmak arkaly harajatlary tygşytlamaga ýardam edýär.

Bu ugruň ähmiýetini nazara alyp, Hormatly Prezidentimiziň döredýän giň mümkinçilikleriniň netijesinde ýurdumyzda ilatyň maliýe sowatlyygyny ýokarlandyrmak, raýatlaryň ýaşayş-durmuş derejesini dünýäniň öňdebaryjy döwletleriniň hataryna ýetirmek, giň gözýetimli, durmuşa ukyply, zehinli nesilleri terbiýeläp ýetişdirmek, ykdysadyýetimiziň dürli ugurlary üçin ýokary derejeli hünärmenleri taýýarlamak boýunça netijeli işler alnyp barylýar.

Halkymyzyň eşretli durmuşa bolelin ýaşamagy ugrunda taýsyz tagallalary edýän, şeýle hem bank ulgamynyň işini has-da kämilleşdirmäge amatly şertleri döredip berýän Hormatly Gahryman Prezidentimiziň hem-de Gahryman Arkadagymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, il-ýurt bähbitli, döwlet ähmiýetli alyp barýan işleri mundan beýläk hem rowaç alsyn!

Gülsera AHMEDOWA,
Ogulşeker ARBABOWA,

Aşgabat maliýe-ykdysady
orta hünär okuw mekdebiniň mugallymlary

KÄMIL PUL-KARZ SYÝASATY – ÖSÜŞLERIŇ GÖZBAŞY

Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan döwletimiz Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwrüne gadam basmak bilen, öz ösüşiniň täze tapgyryna başlady. Ýurdumyzy durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň uzak ýyllaryny öz içine alýan Milli maksatnamanyň kabul edilmegi bolsa taryhy döwrüň häsiýetli aýratynlygynyň biri bolup durýandygy bilen buýsandyryjydyr. Taryhy özgertmeler ýurdumyzyň pudaklarynyň tehnologiýa taýdan döwrebaplaşdyrylmagyna goşmaça itergi bermek bilen, depginli ykdysady ösüşiň möhüm görkezijisi bolan zähmet öndürijiliginiň ýokarlanmagy üçin amatly şertleri döretdi.

Häzirki wagtda dünýä ýurtlarynyň arasynda syýasy we ykdysady gatnaşyklaryň çylşyrymlaşyp, dünýäniň ykdysady taýdan ösen ýurtlarynda puluň hümmetiniň peselýän döwründe ýurtda durnukly ykdysady ösüşi gazanmak, makroykdysady görkezijileri kadaly derejede saklamak, milli puluň durnuklylygyny üpjün etmek, ilatyň durmuş şertlerini has-da ýokarlandyrmak, milli ykdysadyýetiň bäsdeşlige ukyplylygyny berkitmek, bank ulgamyny mundan beýläk hem ösdürmek we ony halkara maliýe bazaryna utgaşdyrmak ýaly wezipeleriň üstünlikli amala aşyrylmagy, diňe kämil pul-karz syýasaty bar bolan ýurda başardyp biler.

Pul-karz syýasaty ýurtlaryň merkezi banklary tarapyndan kesgitlenilýär, ýurduň ykdysadyýetine zerur bolan nagt pullar we karz serişdeler bilen üpjünçiliginiň kadalaşdyrylmagyny karz edaralaryň işjeň gatnaşmaklarynda amala aşyrylýar.

Häzirki wagtda ýurdumyzyň bank ulgamynyň berk hukuk, ykdysady we guramaçylyk binýady emele getirildi. Türkmenistanyň bank ulgamy iki derejeli bank ulgamy bolup, ol Türkmenistanyň Merkezi bankyndan we karz edaralaryndan emele gelýär. Türkmenistanyň Merkezi banky ýurduň milli banky bolup, onuň işi «Türkmenistanyň Merkezi banky hakynda» Türkmenistanyň Kanuny we beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary bilen düzgünleşdirilýär. Karz edaralarynyň işleri bolsa «Karz edaralary we bank işi hakynda» Türkmenistanyň Kanuny hem-de beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary bilen düzgünleşdirilýär.

Türkmenistanyň Merkezi bankynyň esasy maksatlary ýurduň çäginde ýeke-täk kanuny töleg serişdesi hökmünde hereket edýän milli manadyň durnuklylygyny üpjün etmekden, bank ulgamyny ösdürmekden we pugtalandyrmakdan ybarat.

Ýaşlaryň sazlaşykly ösmegi, olaryň aň-paýhas, döredijilik mümkinçiliklerini giňeltmek, zehin başarnygyny açmak we hünär ösüşini höweslendirmek üçin zerur şertleri döretmekde maksatnamalaýyn işler alnyp barylýar. Örän gysga taryhy döwrüň içinde ylym ulgamynyň binýatlaýyn esaslaryny has-da pugtalandyrmak we dünýä derejesine çykarmak, ylmy barlaglaryň netijeliligini jemgyýetiň, döwletiň ösüşlerine gönükdirmek, adam maýasyny kämilleşdirmek boýunça düýpli özgertmeler amala aşyrylýar.

Ylym, bilim, innowasion tehnologiýalar babatda, abraýly halkara guramalar, daşary ýurtlar bilen netijeli hyzmatdaşlyk ýola goýulýar. Munuň özi jemgyýetiň kämilleşmeginde ylmy-bilimi, innowasiýalary ileri tutmak bilen, sanly ykdysadyýeti ösdürmäge, önümçiligi döwrebap senagatlaşdyrmaga, durnukly durmuş-ykdysady ösüşi üpjün etmäge gönükdirlen netijeli işleriň amala aşyrylýandygyny aýdyň görkezýär.

Häzirki wagtda hormatly Prezidentimiziň alyp barýan durmuş ugurly döwlet syýasatynyň esasynda milli ykdysadyýetimiziň pul-karz gatnaşyklaryny kämilleşdirmek boýunça hem netijeli işler durmuşa geçirilýär. Şunda ilki bilen raýatlara berilýän ipoteka karzlarynyň ähmiýetini

áýratyn bellemek möhümdir. Hormatly Prezidentimiziň: «Her bir maşgalanyň häzirki zaman öýi ýa-da jaýy bolar» diýen sözleriniň iş ýüzünde üstünlikli durmuşa geçirilmegi babatynda halkymyza ýaşayyş jaýlaryny we öýlerini uzak möhletleýin karzlaryň hasabyna satyn almaga mümkinçilikler döredilendir. Ipoteka karzlary raýatlara ýaşayyş jaýlaryny edinmek üçin ýyllyk 1 göterim bilen 30 ýyla çenli berilýär. Häzirki wagtda ýurdumyzyň demirgazyk sebitinde raýatlara ýaşayyş jaýlaryny ipoteka karzlarynyň hasabyna bermek işleri üstünlikli alnyp barylýar. Bilşimiz ýaly, Daşoguz şäherinde we etrap merkezlerinde döwrebap ýaşayyş jaýlarynyň birnäçesi gurlup halkymyza sowgat berilýär. Şonuň netijesinde bagtyýar ildeşlerimiziň münlerçesi jaý toýlaryny tutýarlar.

Hormatly Prezidentimiziň: «Ýurdumyzyň ilatynyň ýaşayyş-durmuş şertlerini gowulandyrmak maksady bilen, ýokary amatlyklary bolan ýaşayyş jaýlaryny satyn almak üçin berilýän ýeňillikli ipoteka karzlarynyň, şonuň ýaly-da, sarp ediş maksatly karzlaryň möçberleri zygyderli artdyrylar hem-de maliýe-bank hyzmatlary kämilleşdirilen» diýip belleýşi ýaly, milli maksatnamalarymyza laýyklykda, raýatlara berilýän sarp ediş karzlarynyň möçberleri hem zygyderli artdyrylýar. Soňky ýyllarda raýatlarymyza berilýän sarp ediş maksatly karzlaryň görnüşleri hasda kämilleşdirilip, bankymyz tarapyndan sarp ediş karzlarynyň berlişi geçen ýylyň degişli döwri bilen deňeşdirilende birnäçe göterim ýokarlandy.

Häzirki wagtda ýurdumyzda ýaşlar syýasatyna möhüm ähmiýet berilýär. Ýaşlaryň ýaşayyş jaýlaryna bolan elýeterliligini üpjün etmek maksady bilen ipoteka karzlarynyň köp böleginiň ýaş maşgalalara berilendigini nygtamak gerek. Hormatly Prezidentimiziň «Häzirki ýaşlar özgertmeleriniň esasy strategik güýji bolup durýar» diýip belleýşi ýaly, ýurdumyzda ýaşlara giň mümkinçilikler we şertler döredilýär.

Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň baştutanlygynda durmuşa geçirilýän pul-karz syýasatynyň esasy gözbaşynda ýaşlar hakyndaky aladanyň durndygyny áýratyn bellemelidir. Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararyna laýyklykda, ýurdumyzda ýaş maşgalalary döwlet tarapyndan goldamak maksady bilen, ýaş çatynjalary öý goşlaryny almak üçin ýyllyk 1 göterim bilen 20 mün manada çenli karz serişdesini bermek belenildi.

Hormatly Prezidentimiziň tagallasy bilen jemgyýetiň we döwletiň berk binýady bolan maşgalanyň abadançylygyny, agzybirligini üpjün etmek, ýaşlaryň bagtyýar durmuşda ýaşamagyny gazanmak maksady bilen amala aşyrylan bu işler hem adam hakyndaky baş aladalarydan gözbaş alýar. Ýeňillikli karz serişdesini bermek boýunça bankymyz tarapyndan birnäçe işler geçirildi.

Döwletimiziň oýlanyşykly alyp barýan pul-karz syýasatynyň esasy ugurlary hökmünde ýaş çatynjalaryň münlerçesi bu karz serişdesini aldylar. Bu bolsa jemgyýetimizde we döwletimizde maşgalanyň berkligini, mukaddesligini we ýaş maşgalalara döwlet goldawyny üpjün etmekde uly ähmiýete eýe boldy. Bagtyýar zamanamyzda ähli tagallalaryň sakasynda duran Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyza alkyslarymyz belentden-belent ýaňlanýar!

Enegül MAYJANOWA,
Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik bankynyň
Daşoguz şäher şahamçasynyň baş hünärmeni

SANLY BANK ULGAMY KÄMILLEŞDIRILÝÄR

Ýurdumyzda sanly ulgamda «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda», «Halkbank terminal», «Galtasyksyz töleg», «Menzilara bank», «Sanly kart», «Sanly töleg», «Sanly karz» ýaly hyzmatlar arkaly nagt däl hasaplaşyklary geçirmek üçin giň mümkinçilik döredilen. Bu onlaýn hyzmatlaryň kömegi bilen karzlary resmileşdirmek, internet ulgamy arkaly bank hasaplaryny görmek, elektron göçürmelerini almak we elektron töleg tabşyryklaryny taýýarlamak, onlaýn görnüşinde täze bank kartlaryny açmak, bir kartdan beýleki bir karta pul serişdelerini geçirmek ýaly amallary ýerine ýetirip bolýar.

Ýurdumyzyň karz edaralarynda daşary ýurtlarda okaýan talyplaryň okuw we umumy ýaşayş-jaý töleglerini onlaýn görnüşinde tölemäge, şeýle-de halkara «VISA» we «MasterCard» bank kart hasaplaryny internet ulgamynyň üsti bilen özbaşdak doldurmaga mümkinçilik berýän sanly töleg ulgamlary işe girizildi. Fiziki şahslar resminamalarynyň möhleti tamamlanýança ýa-da resminamalar çalşylýança onlaýn töleginiň banklaryň hödürleýän bu hyzmatlaryndan peýdalanyp bilýärler. Raýatlarymyza hödürlenilýän bank hyzmatlarynyň bu görnüşi nagt däl hasaplaşyklaryň geriminiň giňeldilmegine, töleg-hasaplaşyk amallarynyň dessinliginiň üpjün edilmegine ýardam berýär.

Türkmenistanyň degişli karz edaralarynda raýatlara karzlary resmileşdirmekde sanly ulgamy ulanmak arkaly ýeňillikleri döretmek maksady bilen, öz müşderileri bolan fiziki şahslar üçin «Sanly karz» ulgamy ornaşdyryldy. Bankyň resmi internet sahypasynyň üsti bilen hödürlenilýän «Sanly karz» ykjam goşundyny müşderiler öz ykjam telefonlaryna ýüklemek arkaly banka barmazdan onlaýn görnüşinde sarp ediş karzyny almak üçin ýüz tutmaga, onuň ýagdaýyny bilmegä, her bir müşderiniň öz karz taryhyny özbaşdak barlamaga, bank tarapyndan karz almak üçin talap edilýän kagyz görnüşindäki resminamalary aradan aýyrmaga, alyp boljak karzyň möçberini, awtomatiki görnüşinde kesgitlemäge amatly mümkinçilik döredýär.

«Halkbank terminal» hyzmaty döwrebap we ygtybarly tehnologiýanyň esasynda taýýarlanan we nagt däl hasaplaşykda ulanylýan adaty töleg terminalynyň ýerini tutup biljek ykjam programma üpjünçiligi bolup durýar. Söwda we hyzmat ediş nokatlarynyň işgärleri tölegi kabul etmek üçin öz ykjam telefonlaryna bu programma üpjünçiligini ýükläp, ony adaty töleg terminalynyň ornuna ulanyp bilýärler. «Galkynys» töleg ulgamy ilkinji nobatda, fiziki we ýuridik şahslara internetiň üsti bilen milli hem-de daşary ýurt pullarynda tölegleri amala aşyrmaga mümkinçilik berýär. Ulgamyň üsti bilen edara we şahsy görnüşli taraplar sanly ulgamda dürli görnüşli töleglerini amala aşyrmak, pul serişdelerini goýuma goýmak, karzlary we bank kartlaryny almak üçin ýüzlenmelerini onlaýn görnüşinde ibermek, bank kartlaryna pul serişdelerini geçirmek, öz bank hasaplaryny dolandyrmak, ondaky pul serişdeleriniň hereketine gözegçilik etmek, şeýle hem hasaplary boýunça geçirilen amallaryň taryhyny görmek ýaly mümkinçiliklerden peýdalanyp bilýärler.

Hödürlenilýän sanly bank hyzmatlary nagt däl hasaplaşyklaryň geriminiň giňeldilmegine, karz edaralarynda nobatlaryň azalmagyna, töleg-hasaplaşyk amallarynyň dessinliginiň üpjün edilmegine, karz edaralaryň we müşderileriniň wagtynyň we sarp ediş önümleriniň tygşytlanmagyna ýardam berýär. Geçirilýän bu işleriň ählisi banklaryň müşderiler bilen aragatnaşyk usullarynyň döwrebaplaşmagyna, sarp edilýän wagty we harajatlary tygşytlamaga, amallary öz wagtynda geçirmäge, ýurtda durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmäge, netije-de ýurdumyzyň raýatlarynyň hal-ýagdaýyny has-da gowulandyrmaga gönükdirilendir.

Satlyk RAHMANOW,
Türkmenistanyň Merkezi bankynyň
Mary welaýat şahamçasynyň
Maglumat tilsimatlar bölümüniň baş hünärmeni

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNÝŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI

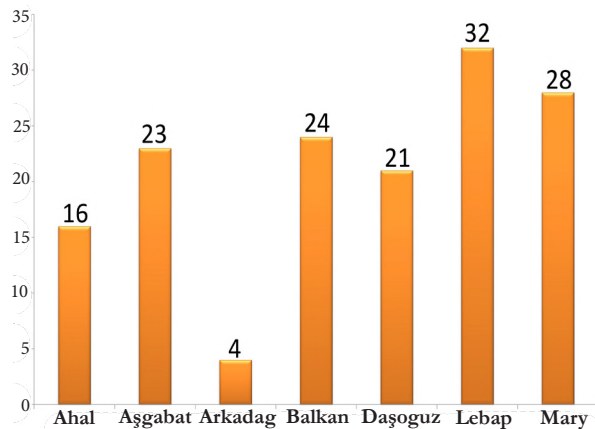
Тенденции развития банковской системы Туркменистана

Development trends of the banking system of Turkmenistan

2025-nji ýylyň 1-nji oktýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений
Туркменистана по состоянию на 1 октября 2025 года

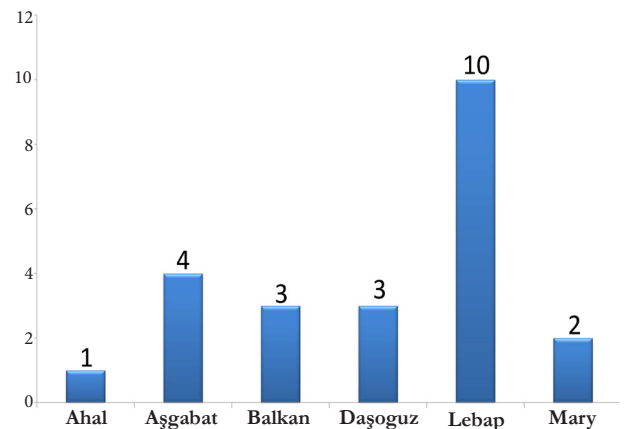
Information on the number of branches of the credit institutions
of Turkmenistan as of October 1, 2025

2025-nji ýylyň 1-nji oktýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве агентств кредитных учреждений
Туркменистана по состоянию на 1 октября 2025 года

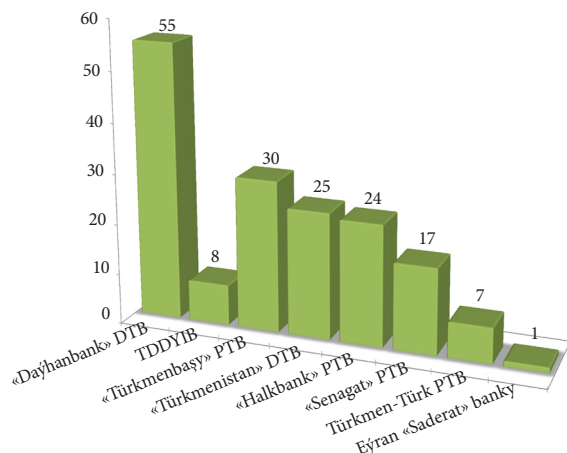
Information on the number of agencies of the credit institutions
of Turkmenistan as of October 1, 2025

2025-nji ýylyň 1-nji oktýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralary boýunça daşary ýurt puluny alyş-çalyş nokatlarynyň sany

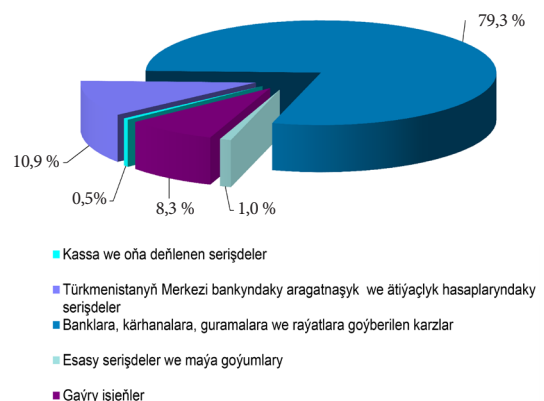
Количество обменных пунктов иностранной
валюты по кредитным учреждениям Туркменистана
на 1 октября 2025 года

Number of the exchange bureaus of the credit institutions of
Turkmenistan as of October 1, 2025

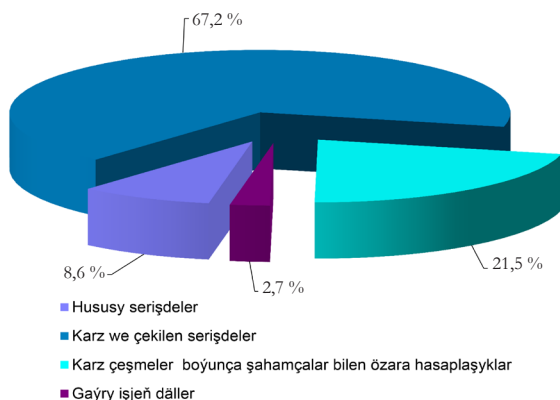
Karz edaralaryň işjeňleriniň düzümi, (%-de)

Структура активов кредитных учреждений, (в %)
Structure of assets of the credit institutions (in %)

Karz edaralaryň işjeň dälleriniň düzümi, (%-de)

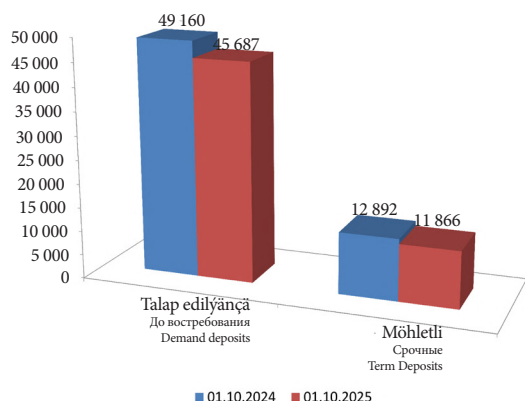
Структура пассивов кредитных учреждений, (в %)
Structure of liabilities of the credit institutions(in %)

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleriniň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения по срокам их размещения (в млн манат)

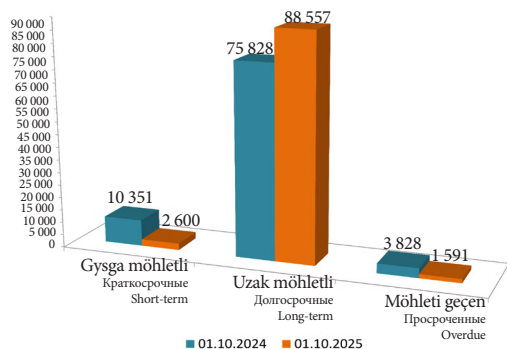
Funds on the settlement, current, deposit accounts of the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

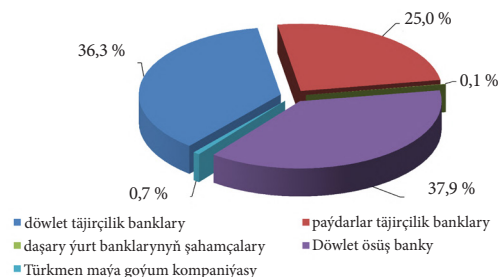
Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по срокам их размещения (в млн манат)

Distribution of balances of credits with the credit institutions provided to the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

2025-nji ýylyň ýylyň 1-nji oktyabr ýagdaýyna karz edaralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat

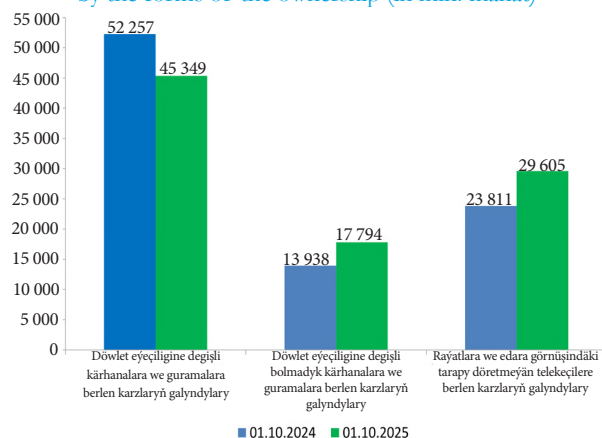
Величина уставного фонда кредитных учреждений по состоянию на 1 октября 2025 года
Authorized capital size as of 1 October 2025

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň eýeçiligi boýunça bölünişi (mln manatda)

Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по формам их собственности (в млн манат)

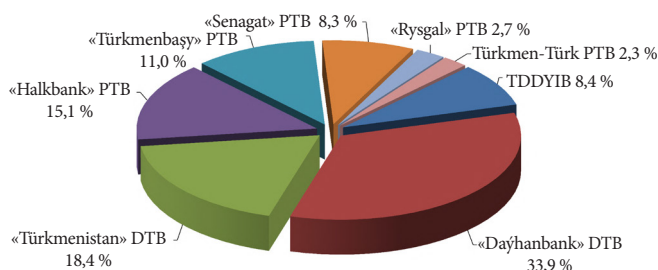
Undrawn credit amounts in national currency of the credits issued to the enterprises, organizations and households, by the forms of the ownership (in mln. manat)

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabr ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan bank kartlary boýunça maglumat (görkezijiler tegeklelenip alyndy)

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана банковских картах по состоянию на 1 октября 2025 года (указатели округлены)

Information on the bank cards registered in the bank system of Turkmenistan as of 1 October 2025 (rounded-off)

Türkmenistanyň karz edaralarynyň işjeňliginiň esasy görkezijileri
 Основные показатели деятельности кредитных учреждений Туркменистана
 Key performance indicators of credit institutions in Turkmenistan

GÖRKEZIJILER ПОКАЗАТЕЛИ/INDICATORS	ölçeg birliği ед. измер. measure unit	01.10.2024	01.01.2025	01.10.2025	01.10.2025 01.01.2025-e, %-de	01.10.2025 01.10.2024-e, %-de
1. Bellige alnan karz edaralary Зарегистрированные кредитные учреждения Registered credit institutions	sany количество number	11	11	11	100,0	100,0
şol sanda/в том числе/ including:						
- döwlet täjirçilik - государственно-коммерческие - state-commercial	sany количество number	3	3	3	100,0	100,0
- paýdarlar täjirçilik - акционерно-коммерческие - joint-stock commercial	sany количество number	5	5	5	100,0	100,0
- daşary ýurt banklarynyň şahamçalary - филиалы иностранных банков - branches of foreign banks	sany количество number	1	1	1	100,0	100,0
- Döwlet ösüş banky - Государственный банк развития - State Development bank	sany количество number	1	1	1	100,0	100,0
- «Türkmen maýa goýum kompaniýasy» - «Туркменская инвестиционная компания» - «Turkmen investment company»	sany количество number	1	1	1	100,0	100,0
2. Karz edaralaryň şahamçalarynyň sany Количество филиалов кредитных учреждений Number of branches of credit institutions	sany количество number	149	149	148	99,3	99,3
3. Karz edaralarynda hyzmat edilýän müşderilere açylan hasaplaryň sany Количество счетов открытых клиентом обслуживаемых кредитными учреждениями Number of accounts opened by clients serviced by credit institutions	sany количество number	7 437 724	7 675 485	7 756 786	101,1	104,3
4. Karz edaralaryň işgärleriniň sany Численность работников кредитных учреждений Number of employees of credit institutions	sany количество number	7 993,00	8 408,50	8 247,50	98,1	103,2
5. Karz edaralaryň hakyky toplan esaslyk maýasynyň möçberi Фактически сформированный уставный фонд кредитных учреждений Actually formed authorized capital of credit institutions	mln manat млн манат mln manat	7 227,2	7 432,33	7 510,71	101,1	103,9
6. Türkmenistanyň Merkezi bankynda açylan karz edaralarynyň aragatnaşyk hasaplaryndaky galyndylary (milli pulda) Остаток на корреспондентских счетах кредитных учреждений в Центральном банке Туркменистана (в нац. валюте) Balances on correspondent accounts of credit institutions in the Central Bank of Turkmenistan (in national currency)	mln manat млн манат mln manat	18 912,63	16 997,27	12 917,62	76,0	68,3
7. Türkmenistanyň karz edaralarynyň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylary Остаток кредитов кредитных учреждений Туркменистана в национальной валюте, предоставленные предприятиям, организациям, населению The balance of credits of credit institutions of Turkmenistan in national currency, provided to enterprises, organizations, and the population	mln manat млн манат mln manat	90 006,77	92 135,71	92 747,94	100,7	103,0
8. Karz edaralarynda kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri (milli pulda) Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях (в нац. валюте) Funds at settlement, current accounts and deposits of enterprises, organizations and individuals in credit institutions (in national currency)	mln manat млн манат mln manat	42 578,71	40 178,70	37 018,44	92,1	86,9

Ylmy-önümçilik geňeşinde taýýarlanyldy
 Подготовлено Научно-производственным советом /Prepared by the Research Council

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 октября 2025 г.
Information on the number of branches of credit institutions of Turkmenistan as of October 1, 2025

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Şahamçalaryň sany Количество филиалов Number of brances	Ahal Ахал Ahal	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Arkadag Аркадаг Arkadag	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	22	3	7	1	4	1	3	3
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	22	1	4		4	3	6	4
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	51	7	1	1	7	10	13	12
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	3		2		1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»/ JSCBT «Halkbank»	32	4	7	1	3	4	7	6
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»/ JSCBT «Senagat»	14	1	2	1	4	2	2	2
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	4				1	1	1	1
Jemi / Bcero / Total	148	16	23	4	24	21	32	28

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 октября 2025 г.
Information on the number of credit institutions agencies of Turkmenistan as of October 1, 2025

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Gulluklaryň sany Количество агентств Number of agencies	Ahal Ахал Ahal	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	1		1				
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	1		1				
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	8	1		1	1	4	1
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	1			1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»/ JSCBT «Halkbank»	4					4	
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»/ JSCBT «Senagat»	1				1		
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ/ Turkmen-Turk JSCB	7		2	1	1	2	1
Jemi / Bcero / Total	23	1	4	3	3	10	2

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat
Информация об уставном фонде кредитных учреждений по состоянию на 1 октября 2025 г.
Information on the authorized capital of credit institutions as of October 1, 2025

Bellige alnan karz edaralar we beýlekiler Зарегистрированные кредитные учреждения и другие Registered credit institutions and others	Esaslyk maýalarynyň möçberi Размер уставного фонда Size of the authorized capital	Esaslyk maýalaryň umumy möçberinden düşýän paýy, % Уд. вес к итогу, % / Share to total, %
döwlet täjirçilik banklary государственно-коммерческие банки/state-commercial banks	2 723 352,7	36,3
paýdarlar täjirçilik banklary акционерно-коммерческие банки/joint-stock commercial banks	1 876 786,1	25,0
daşary ýurt banklarynyň şahamçalary филиалы иностранных банков/branches foreign banks	4 571,0	0,1
Döwlet ösüş banky Государственный банк развития/State Development Bank	2 850 000,0	37,9
Türkmen maýa goýum kompaniýasy Туркменская инвестиционная компания/Turkmen investment company	56 000,0	0,7
Jemi / Bcero / Total	7 510 709,8	100,0

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

**2025-nji ýylyň sentýabr aýynda TMB-niň karz
auksionynda ygılan edilen göterim derejeleri**

Объявленные процентные ставки на кредитном аукционе ЦБТ
в сентябре 2025 года

Interest rates declared at the credit auction of CBT in September, 2025

Karzlaryň möhleti сроки предоставления кредитов Terms of credits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 ýyldan artyk bolmadyk möhlete до 1 года Up to 1 year	5,0 %

**2025-nji ýylyň sentýabr aýynda TMB-niň goýum amallary
auksionynda ygılan edilen göterim derejeleri**

Объявленные процентные ставки на депозитном аукционе ЦБТ
в сентябре 2025 года

Interest rates declared at the deposit auction of CBT in September, 2025

Goýumlaryň möhleti сроки привлечения депозитов Terms of deposits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 aý 1 месяц /1 month	3,0 %
2 aý 2 месяц /2 month	3,5 %
3 aý 3 месяца /3 month	4,0 %

Karz amallary müdirliğinde taýýarlanyldy

Подготовлено департаментом Кредитных операций

Prepared by the Credit Operations Department

Türkmenistanyň Merkezi bankynyň gaýtadan maliýeleşdiriş göterim derejesi

Ставка рефинансирования Центрального банка Туркменистана

Refinance rate of the Central Bank of Turkmenistan

Hereket eden döwri Период действия Period of validity	Göterimiň derejesi,% Процентная ставка,% Interest rate,%	Esas Основание / Authorizing document
08.07.1997 - 05.08.1998	35	TMB-niň 08.07.1997 ý. senesinden 125 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N125 от 08.07.1997 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.125 of 08.07.1997
06.08.1998 - 02.08.1999	30	TMB-niň 06.08.1998 ý. senesinden 196 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N196 от 06.08.1998 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.196 of 06.08.1998
03.08.1999 - 11.02.2000	27	TMB-niň 03.08.1999 ý. senesinden 212 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N212 от 03.08.1999 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.212 of 03.08.1999
12.02.2000 - 24.05.2000	25	TMB-niň 11.02.2000 ý. senesinden 39 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N39 от 11.02.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.39 of 11.02.2000
25.05.2000 - 01.01.2001	20	TMB-niň 25.05.2000 ý. senesinden 161 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N161 от 25.05.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 161 of 25.05.2000
02.01.2001 - 09.12.2001	15	TMB-niň 02.01.2001 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N1 от 02.01.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 02.01.2001
10.12.2001 - 01.03.2003	12	TMB-niň 07.12.2001 ý. senesinden 304 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N304 от 07.12.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 304 of 07.12.2001
01.03.2003 - 01.06.2004	10	TMB-niň 23.01.2003 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 1 от 23.01.2003 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 23.01.2003
01.06.2004	5	TMB-niň 25.05.2004 ý. senesinden 133 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 133 от 25.05.2004 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 133 of 25.05.2004

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliğinde taýýarlanyldy

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Karz edaralarynyň Türkmenistanyň Merkezi bankyna hökmany ätiýaçlyklaryna geçirmeli möçberleri
Нормативы отчислений кредитных учреждений в обязательные резервы Центрального банка Туркменистана
Standards for deductions of credit institutions to the required reserves with the Central Bank of Turkmenistan

Bellenilen senesi Утвержденная дата Confirmed date	Hökmany ätiýaçlyklaryň derejesi Уровень обязательных резервов Required Reserves Level	Bellikler Примечания / Notes
19.01.2001	5%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky we daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным средствам в национальной и иностранной валюте юридических лиц - for term deposits, accounts in national and foreign currency of legal entities
	25%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в национальной валюте юридических лиц - for other funds in national currency of legal entities
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в иностранной валюте юридических лиц - for other funds in foreign currency of legal entities
20.07.2006	3%	- edara görnüşindäki taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	20%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
03.04.2009	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	15%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
17.02.2011	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	10%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
11.02.2015	5%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	12%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	6%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	9%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций
Prepared by the Credit Operations Department

Londonyň gymmat bahaly metallar bazarynyň assosiasiýasy (LBMA) tarapyndan irdenki söwdada bellenilen nyryh boýunça 2025-nji ýylyň sentýabr aýyndaky gymmat bahaly metallaryň 1 (bir) unsiýasynyň türkmen manadyna bolan gatnaşyklarynyň sanawy

Перечень цен драгоценных металлов за 1 (одну) унцию по результатам утренних торгов Лондонской Ассоциации рынков драгоценных металлов (LBMA) по отношению к туркменскому манату, действительных в сентябре 2025 года

List of prices of precious metals per 1 (one) ounce based on the results of morning trading of the London Bullion Market Association (LBMA) in relation to the Turkmen manat, valid in September 2025

manat /манат/ manat

	Altyn / Золото/ Gold	Kümüş / Серебро/ Silver	Platina / Платина/ Platinum	Palladiý / Палладий/ Palladium
01.09.2025	12 140,8000	142,0125	4 886,0000	3 909,5000
02.09.2025	12 173,0000	141,8200	4 865,0000	3 927,0000
03.09.2025	12 379,1500	143,0100	4 886,0000	3 972,5000
04.09.2025	12 388,0750	143,3775	4 924,5000	3 990,0000
05.09.2025	12 420,1000	142,6075	4 851,0000	3 934,0000
08.09.2025	12 636,7500	144,1650	4 900,0000	3 948,0000
09.09.2025	12 789,3500	144,3575	4 865,0000	4 000,5000
10.09.2025	12 762,4000	144,2175	4 854,5000	4 021,5000
11.09.2025	12 662,8250	143,7625	4 840,5000	4 154,5000
12.09.2025	12 758,7250	147,9100	4 861,5000	4 210,5000
15.09.2025	12 733,7000	147,7000	4 896,5000	4 231,5000
16.09.2025	12 933,9000	149,4150	4 928,0000	4 186,0000
17.09.2025	12 843,9500	144,4275	4 826,5000	4 032,0000
18.09.2025	12 853,5750	146,4925	4 868,5000	4 021,5000
19.09.2025	12 802,4750	147,8225	4 861,5000	4 035,5000
22.09.2025	13 024,3750	153,0725	4 980,5000	4 077,5000
23.09.2025	13 259,4000	155,1375	5 036,5000	4 210,5000
24.09.2025	13 188,1750	153,5625	5 162,5000	4 305,0000
25.09.2025	13 133,4000	157,2900	5 267,5000	4 312,0000
26.09.2025	13 120,6250	157,5000	5 393,5000	4 361,0000
29.09.2025	13 344,9750	164,3250	5 621,0000	4 487,0000
30.09.2025	13 322,9250	161,6125	5 404,0000	4 305,0000

Görkezilen gatnaşyklar Türkmenistanyň Merkezi bankynyň olar boýunça gymmat bahaly metallary satyn almak ýa-da satmak borçnamalaryny göz önüne tutmazdan bellenildi.

Цены установлены без обязательств Центрального банка Туркменистана покупать или продавать указанные драгоценные металлы по данным ценам

The prices are set without any obligation on the part of the Central Bank of Turkmenistan to buy or sell the specified precious metals at these prices.

Halkara amallar müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Международных операций
Prepared by the Department of International Operations

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda berlen karzlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по кредитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on credits in national currency of credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Awgust, 2025 Август, 2025 August, 2025								
Talap edilyänçä До востребования Until demanded								
1 aýa çenli до 1 м-ца / up to 1 month				12,0				
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1-3 months				12,0				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3-6 months				12,0				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months		12,0	7,7	11,4				10,0
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than 1 year	5,2	11,3	4,0	11,2	1,0			5,0

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda çekilen goýumlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по депозитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on deposits in national currency of the credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entities	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Awgust, 2025 Август, 2025 August, 2025								
Talap edilyänçä До востребования Demands deposits		2,6		2,1				
1 aýa çenli до 1 м-ца / up to 1 month				10,0				
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1-3 months	1,0	9,1						
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3-6 months		9,0		9,6				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months	0,2	9,4		9,2				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than 1 year		6,0		9,8				

Makrokdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanylýdy

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan milli pulda berlen karzlar we olaryň göterim derejeleri

Кредиты в национальной валюте, предоставленные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Credits in national currency provided by the credit institutions and interest rates on them

Показатели	2025-nji ýylyň awgust aýynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в августе 2025 г. Volume of issued credits and average interest rates in August 2025		2025-nji ýylyň ýanwar - awgust aýlarynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в январе - августе 2025 г. Volume of issued credits and average interest rates in January - August 2025	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)
Jemi berildi Выдано, всего / Issued, total	3 811,09	3,68	18 220,44	3,76
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	2 865,06	2,50	11 259,76	2,05
raýatlara физическим лицам / individuals	946,04	7,25	6 960,68	6,52
Jemi berlen karzlardan: Из общей суммы кредитов: from the overall amount of credits:				
Gysga möhletli, jemi Краткосрочные, всего	2 130,71	2,05	5 618,33	1,87
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	2 130,49	2,05	5 616,72	1,87
raýatlara физическим лицам / individuals	0,23	12,00	1,60	10,74
Uzak möhletli, jemi Долгосрочные, всего Long-term, total	1 680,38	5,74	12 602,11	4,60
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	734,57	3,81	5 643,03	2,23
raýatlara физическим лицам / individuals	945,81	7,24	6 959,07	6,52

Karz edaralary tarapyndan milli pulda çekilen goýumlar we olaryň göterim derejeleri

Депозиты в национальной валюте, привлеченные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Deposits in national currency attracted by credit institutions and interest rates on them

Görkezijiler Показатели Indicators	2025-nji ýylyň awgust aýynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в августе 2025 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in August 2025		2025-nji ýylyň ýanwar - awgust aýlarynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в январе - августе 2025 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in January - August 2025	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)
Jemi çekilen: Привлечено всего: Total attracted:	27 799,84	0,50	226 951,90	0,43
Talap edilyänçä До востребования Demand deposits	27 543,27	0,47	223 612,61	0,42
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	22 268,96		183 274,23	
raýatlara физическим лицам / individuals	5 274,31	2,48	40 338,38	2,32
Möhletli Срочные / Term deposits	256,57	3,10	3 339,29	1,39
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	174,58	0,24	2 870,08	0,13
raýatlara физическим лицам / individuals	82,00	9,21	469,21	9,11

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanylady

*Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики
Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy*

Türkmenistanyň karz edaralarynyň jemlenen jebislendirilen balansy
Сводный консолидированный баланс кредитных учреждений Туркменистана
Consolidated balance sheet of the credit institutions of Turkmenistan

müň manat / тыс. манат / thousand manat

	01.10.2024	01.01.2025	01.10.2025	01.10.2025 ý. 01.10.2024 ý. %-de
IŞJEŇLER / АКТИВЫ/ ASSETS				
Kassa we oňa deňlenen serişdeler Касса и приравненные к ней средства Cash and cash equivalents	737 205,20	621 043,52	830 613,71	112,67
Türkmenistanyň Merkezi bankyndaky aragatnaşyk we ätiýaçlyk hasaplaryndaky serişdeler Корреспондентские счета в Центральном банке Туркменистана и средства на резервных счетах Correspondent accounts with the Central Bank of Turkmenistan and the funds at reserve accounts	23 811 467,97	21 882 210,32	17 314 339,41	72,71
Karz edaralara, kärhanalara, guramalara we raýatlara goýberilen karzlar Кредиты, предоставленные кредитным учреждениям, предприятиям, организациям и гражданам Credits granted to credit institutions, enterprises, organizations and individuals	125 912 313,97	128 215 158,67	126 271 726,75	100,29
Esasy serişdeler we maýa goýumlary Основные средства и инвестиции Fixed assets and investments	1 646 183,57	1 661 359,82	1 655 300,78	100,55
Gaýry işjeňler Прочие активы Other assets	12 065 331,55	12 119 247,82	13 269 721,28	109,98
JEMI IŞJEŇLER / ВСЕГО АКТИВОВ / TOTAL ASSETS	164 172 502,26	164 499 020,15	159 341 701,94	97,06
IŞJEŇ DÄLLER / ПАССИВЫ / LIABILITIES				
Hususy serişdeler Собственные средства Net worth	13 061 497,72	13 969 294,58	13 683 117,12	104,76
Karz alnan we çekilen serişdeler Привлеченные и заемные средства Attracted and borrowed funds	117 258 827,76	116 650 247,43	107 114 101,76	91,35
Karz çeşmeler boýunça şahamçalar bilen özara hasaplaşyklar Взаимные расчеты с филиалами по кредитным ресурсам Mutual settlements with branches under the credit resources	29 454 307,44	30 284 701,87	34 191 801,12	116,08
Gaýry işjeň däller Прочие пассивы / Other liabilities	4 397 869,34	3 594 776,28	4 352 681,94	98,97
JEMI IŞJEŇ DÄLLER / ВСЕГО ПАССИВОВ / TOTAL LI- ABILITIES	164 172 502,26	164 499 020,15	159 341 701,94	97,06

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary barada maglumat
Информация об остатке задолженостей кредитов предоставленных кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте

преслупитиям, организациям, населению

Information on outstanding debt under the credits issued by the credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households

mln manat / млн манат/mln manat

	01.10.2024				01.01.2025				01.10.2025				
	şol sanda / в том числе / including:				şol sanda / в том числе / including:				şol sanda / в том числе / including:				
	Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	Gysga möhletli Краткосроч- ные Short-term	Uzak möhletli Долго- срочные Long-term	Möhletli geçen Просрочен- ные Overdue credits	Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	Gysga möhletli Краткосроч- ные Short-term	Uzak möhletli Долго- срочные Long-term	Möhletli geçen Просрочен- ные Overdue credits	Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	01.10.2025 ý. % de in %	Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долго- срочные Long-term	Möhletli geçen Просрочен- ные Overdue credits
Görkezijiler Показатели Indicators													
Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте, предприятиям, организациям, население The remainder of credits provided by credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households	90 006,8	10 350,9	75 827,9	3 828,0	92 135,7	11 636,1	77 161,1	3 338,5	92 747,9	103,0	2 600,3	88 556,6	1 591,1
şol sanda / в том числе /including:													
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям негосударственной собственности The remainder of credits provided to enterprises and non-state owned organizations	52 257,4	9 820,6	38 825,0	3 611,8	52 127,8	11 104,1	37 924,7	3 099,0	45 348,5	86,8	2 189,3	42 000,9	1 158,3
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям негосударственной собственности The remainder of credits provided to enterprises and non-state owned organizations	13 938,1	455,1	13 375,7	107,3	14 761,1	453,9	14 190,1	117,2	17 794,0	127,7	319,1	17 211,7	263,3
Raýatlara we edara görnüşindäki tarapy döretmeýän telekeçilere berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов физическим лицам и предпринимателям без образования юридического лица The remainder of credits to individuals and entrepreneurs without the legal entity status	23 811,2	75,1	23 627,1	108,9	25 246,8	78,0	25 046,4	122,3	29 605,4	124,3	92,0	29 344,0	169,4

Karz amallary müdirliginde taýýarlanýdy
Подготовлено департаментом Кредитных операций/ Prepared by the Credit Operations Department

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleriniň ösüş depgini
Темпы роста средств на расчетных, текущих счетах и депозитх предприятий, организаций и населения
Rates of growth of balances on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and the households

Görkezijiler Показатели Indicators	01.10.2024			01.01.2025			01.10.2025		
	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total
	mln manat / млн манат/mln manat								01.10.2025 ý. 01.10.2024 ý. %-de
Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasapларыndaky serişdeleri Средства на расчетных, текущих счетах и депозитх предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях Funds on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and households with the credit institutions	49 159,73	12 892,24	62 051,97	48 200,48	11 061,31	59 261,79	45 687,20	11 865,57	57 552,77
şol sanda / в том числе/including:									92,7
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalaryň we guramalaryň hasapларыndaky serişdeler Средства предприятий и организаций государственной собственности Funds of state-owned enterprises and organizations	32 836,39	11 700,03	44 536,42	31 061,26	9 860,34	40 921,60	29 883,41	10 472,51	40 355,92
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasapларыndaky serişdeler Средства предприятий, организаций негосударственной собственности и населения Funds of enterprises, organizations non-state property, of the households	16 323,34	1 192,21	17 515,55	17 139,22	1 200,97	18 340,19	15 803,79	1 393,06	17 196,85
şol sanda: raýatlaryň we edara görnüşindäki tarapy döretmeýän telekeçileriň hasapларыndaky serişdeler в том числе: Средства физических лиц и предпринимателей без образования юридического лица Funds of individuals and entrepreneurs without the legal entity status	5 136,38	675,44	5 811,82	6 408,98	710,41	7 119,38	6 392,98	856,24	7 249,22
									124,7

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanýldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by banking Supervision Department

Raýatlaryň Türkmenistanyň karz edaralaryndaky goýumlary
Вклады населения в кредитных учреждениях Туркменистана
Household deposits with the credit institutions of Turkmenistan

mln manat / млн манат/mln manat

Görkezijler Показатели	01.10.2024			01.01.2025			01.10.2025					
	Göyumlara gėkilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч. Funds attracted to deposits in total, inc.	Talap ediliýänçä Длo востребования Demand deposits	Möhletli Срoчные / Term deposits	Göyumlara gėkilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч. Funds attracted to deposits in total, inc.	Talap ediliýänçä Длo востребования Demand deposits	Möhletli Срoчные / Term deposits	Göyumlara gėkilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч. Funds attracted to deposits in total, inc.	01.10.2025 ý. - 01.10.2024 ý. %-de	Talap ediliýänçä Длo востребования Demand deposits	01.10.2025 ý. - 01.10.2024 ý. %-de	Möhletli Срoчные / Term deposits	01.10.2025 ý. - 01.10.2024 ý. %-de
Döwlet täjirçilik banklarynda В государственных коммерческих банках In state-commercial banks	2 492,04	2 152,04	340,00	3 135,37	2 763,47	371,90	3 043,18	122,12	2 584,07	120,08	459,11	135,03
Paýdarlar täjirçilik banklarynda В акционерно-коммерческих банках In joint-stock commercial banks	1 523,40	1 195,53	327,87	1 731,64	1 396,87	334,77	1 836,86	120,58	1 444,20	120,80	392,66	119,76
Daşary ýurt banklarynyň şahamçalarynda В филиалах иностранных банков In branches of foreign banks	0,32	0,32		0,24	0,24		0,63	194,54	0,63	194,54		
Jemi / Итого / Total	4 015,76	3 347,89	667,87	4 867,25	4 160,58	706,67	4 880,66	121,54	4 028,89	120,34	851,77	127,53

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanýldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора / Prepared by the Banking Supervision Department

2025-nji ýylyň 1-nji oktyabr ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan terminallar, bankomatlar hem-de bank kartlary boýunça maglumat

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана терминалах, банкоматах и банковских картах по состоянию на 1 октября 2025 года

Information on the POS, ATMs and bank cards registered in the bank card system of Turkmenistan as of October 1, 2025

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar / Terminal	Ahal welaýaty Ахалский велаят Ahal welaýat			Aşgabat Ашхабад Aşgabat			Arkadag Аркдаг Arkadag			Balkan welaýaty Балканский велаят Balkan welaýat			Daşoguz welaýaty Дашогузский велаят Daşoguz welaýat			Lebap welaýaty Лепанский велаят Lebap welaýat			Mary welaýaty Марыский велаят Mary welaýat		
				Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты	Банкоматlar / ATM	Terminallar Терминалы
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	1	4	2	1	1	2					1								1					
	532 924	55	1 281	61	489 635	34	824				43 289	21	339									19		
	2 155 450	1 022	7 347	327 363	180	888	37 999	19	326	1 487	2	7	140 595	89	1 051	534 760	194	1 750	467 486	263	1 840			
	1 168 210	443	7 434	83 068	40	724	538 775	207	3 094	10 160	5	74	172 437	64	1 049	88 334	26	560	126 484	49	1 039			
T. «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» JSCBT «Halkbank»	959 991	145	5 250	186 945	11	505	251 181	68	1 613	3 037	3	43	41 682	5	509	132 600	9	805	218 452	24	863			
T. «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» JSCBT «Türkmenbaşy»	698 194	354	5 857	10 839	7	123	243 704	91	1 314				149 434	81	896	50 109	35	865	138 905	74	1 336			
T. «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат» JSCBT «Senagat»	524 765	87	3 795	25 658	6	110	258 049	15	1 502	1 554	2	7	92 487	14	866	38 079	12	550	43 564	18	292			
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» JSCB «Rysgal»	169 482	20	4 008				94 207	12	2 164				12 384	2	411	13 437	2	420	21 748	2	408			
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	145 147	7	1 966				132 769	3	1 379				723	7		1 895	1	84	4 936	2	242			
Jemi / Итого / Total	6 354 164	2 137	36 940	633 873	245 2 411	2 046 320	450 12 218	16 238	12 131	653 031	277 5 128	859 214	279 5 061	1 021 575	432 6 031	1 123 913	442 5 960							

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyrýş müdirliginde taýýarlanylýdy

Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ /Prepared by the IT Department

01.01.2025 - 01.10.2025 seneleri aralygynda bank kartlary boýunça nagt we nagt däl pul dolanyşygy
 Наличный и безналичный денежный оборот по банковским картам на период с 01.01.2025 по 01.10.2025 года
 Cash and non-cash money turnover as per bank cards over the period from 01.01.2025 to 01.10.2025

Karz edaralarynyň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Jemi / Итого/Total								
	Amallaryň sany Количество операций Number of operations	Nagt almak (manat) / Снятие наличных (manat) Cash withdrawal (manat)		Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	«Internet-bank» ulgamy arkaly Через систему «Интернет-банк» Via «Internet-banking»	«Mobil-bank» ulgamy arkaly Через систему «Мобильный-банк» Via «Mobile-banking»	«Elektron-sowda» ulgamlary arkaly Через системы «Электронной коммерции» Via «Electronic Commerce»	«Halkbank terminal» ulgamy arkaly Через систему «Халкбанк терминал» Via «Halkbank terminal»
		Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal						
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	39 760	15 432 650	5 397 405	1 693 750					
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	1 845 386	359 306 450			495 704 507	473 908	4 270 170	16 987 680	
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Daýhanbank»	21 010 968	7 831 496 330	207 634 079	204 900 641	3 920 850 017	684 133	8 404 473	141 490 801	114 776 048
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» SCBT «Türkmenistan»	16 988 962	5 356 430 505	54 508 582	63 268 355	2 082 842 888	2 936 806	11 198 373	1 318 049	16 969 757
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменабаши» JSCBT «Türkmenbashi»	12 253 368	2 435 304 710	282 954	46 320 530	1 935 385 375	45 159	972 002	846 960	1 836 164
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	26 949 484	2 291 752 980	11 673 423	63 036 845	1 515 894 625	68 121	672 142	1 742 120 454	32 224 424
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат» / JSCBT «Senagat»	4 670 518	861 448 695	6 138 986	28 539 620	1 044 962 877	123 514	2 906 018	78 721 877	
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	5 675 336	418 174 090	2 316 408	3 168 817	1 529 711 379	719 454	4 703 128	49 042 872	
Türkmen-Türk PTB Туркмено-турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	1 903 633	49 127 545	1 511 924	253 090	619 046 544	1 717	88 539	279 887	
Jemi / Итого / Total	91 337 415	19 618 473 955	289 463 761	411 181 649	13 144 398 212	5 052 811	33 214 846	2 030 808 580	165 806 393

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyrýş müdirliginde taýýarlanýldy
 Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ/ Prepared by the IT Department